

פשיעה ואלימות בקרב בני נוער בחברה הערבית - עדכון נתונים

כתיבה: ד"ר נלי כפיר | אישור: אורלי אלמגור לוטן

עריכה לשונית: מערכת דברי הכנסת

תאריך: כ"ט בסיוון תשפ"ב, 28 ביוני 2022

סקירה

תוכן העניינים

1	תמצית.....	
4	רקע.....	1.
5	תיקים גלויים שנפתחו לקטינים תושבי ישראל 2019–2021.....	2.
5	2.1 תיקים גלויים בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומגדר.....	
	2.2 תיקים גלויים בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה של החשוד ושל הרשות המקומית שבה בוצעה העבירה	
10	
13	2.3 תיקים גלויים בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה וסוג עבירה.....	
14	2.4 תיקים גלויים בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה, סיווג התיק וסטטוס טיפול.....	
20	נתונים על עומדים לדין ומורשעים.....	3.
24	פשיעה ואלימות בסביבה הפדגוגית.....	4.
24	4.1 סקר אקלים וסביבה פדגוגית.....	
25	4.2 סקר ניטור אלימות בבתי הספר.....	

תמצית

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת אוסאמה סעדי, ועניינו פשיעה ואלימות בקרב בני נוער בחברה הערבית. המסמך הוא עדכון של מסמך קודם שנכתב בנושא בשנת 2020.¹ במסמך מוצגים נתוני משטרת ישראל על תיקים שנפתחו לקטינים תושבי ישראל, נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על הליכים משפטיים ונתוני הרשות הארצית למדידה ולהערכה בחינוך על אירועי אלימות ותחושת מוגנות של תלמידים. הנתונים מובאים תוך שימת דגש על הבדלים בין בני נוער בחברה הערבית לבני נוער בחברה היהודית. יש לציין כי מסמך זה מתמקד בנתונים כמותיים, אולם התופעות המדווחות יכולות להיות מושפעות ממגוון גורמים, שאינם נדונים במסגרתו.

להלן עיקרי המסמך:

נתוני משטרת ישראל על תיקים שנפתחו לקטינים תושבי ישראל בשנים 2019-2021

- בשנים 2020 ו-2021 חלה ירידה במספר התיקים שנפתחו לקטינים תושבי ישראל (כ-17,900 תיקים בכל אחת משתי השנים) לעומת שנת 2019 (שבה נפתחו 19,896 תיקים לקטינים). עם זאת, שיעור תיקי הקטינים הלא-יהודים (שרובם ערבים)² מכלל תיקי הקטינים עלה בנקודת אחוז בכל אחת מהשנים הללו, מ-28% בשנת 2019 עד 30% בשנת 2021. כלומר, **חלקם של הקטינים הלא-יהודים בכלל תיקי הקטינים עלה בין השנים 2019 ל-2021**. שיעור תיקי הקטינים הלא-יהודים מסך כל תיקי הקטינים גבוה מהשיעור היחסי של הקטינים הלא-יהודים בכלל הקטינים בישראל, שעמד בשנת 2020 על כ-24%.

בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומגדר:

- בעוד שבקרב הבנים הקטינים שיעור התיקים ל-1,000 נפש גדול יותר אצל הלא-יהודים (12.5 ל-1,000 בקרב הקטינים הלא-יהודים בהשוואה ל-9.2 ל-1,000 בקרב היהודים), **בקרב הבנות הקטינות התמונה הפוכה**, והשיעור הגדול יותר של התיקים הוא בקרב היהודיות (2 תיקים ל-1,000 אצל הקטינות היהודיות לעומת תיק אחד ל-1,000 בקרב הלא-יהודיות).
- בכל קבוצות האוכלוסייה והמגדר חלה ירידה במספר התיקים בין שנת 2019 ל-2020. **במעבר לשנת 2021**, בקרב הקטינים הבנים היהודים הייתה התייצבות, לעומת עלייה במספר התיקים שנפתחו לקטינים הבנים הלא-יהודים, כך שמספרם חזר לזה שהיה בשנת 2019. בקרב הקטינות היהודיות הייתה ירידה נוספת במספר התיקים בשנת 2021, **לעומת הקטינות הלא-יהודיות, שאצלם המספר עלה במעט**.
- בכל קבוצות האוכלוסייה והמגדר המספר היחסי של התיקים לכל 1,000 נפש גדול יותר ככל שהגיל עולה. בקרב קטינים בנים הפער בין יהודים ולא-יהודים במספר היחסי של התיקים מתרחב עם הגיל, מיחס של 43 (יהודים) – 48 (ערבים) בגיל 15, ליחס של 67 (יהודים) – 97 (ערבים) בגיל 17. **אשר לקטינות**

¹ ג'רי אלמו-קפיטל, [מסמך רקע לדיון בנושא פשיעה ואלימות בקרב בני נוער בחברה הערבית](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 באוגוסט 2020.

² הקטגוריה שבנתוני המשטרה היא "לא-יהודים" אך רובה המכריע הוא ערבים. פירוט מלא של הקטגוריות המתודולוגיות, שבהן השתמשנו במסמך מובא בתחילת פרק 2: תיקים גלויים שנפתחו לקטינים תושבי ישראל 2019-2021.

המגמה היא הפוכה ובין גיל 14 לגיל 17 המספר היחסי של התיקים של הקטינות היהודיות הוא פי 2.5 ממספר התיקים של קטינות לא-יהודיות.

בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה של הקטינים ושל הרשות המקומית בה בוצעה העבירה:

- **בשתי קבוצות האוכלוסייה של הקטינים, יותר מ-90% מהתיקים נפתחו בגין עבירות שהתבצעו ברשויות מקומיות השייכות לאותה קבוצת האוכלוסייה של הקטין החשוד** בביצוע העבירה: רוב מוחלט של תיקי עבירות הקטינים ברשויות ערביות היו משויכים לחשוד או נילון לא-יהודי ואותו הדבר באשר לתיקי עבירות קטינים שבוצעו ברשויות יהודיות (אין לנו מידע אם הקטין הוא תושב של אותה רשות מקומית שבה בוצעה העבירה).

בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה, סוג עבירה, סיווג התיק וסטטוס טיפול:

- **תיקי הקטינים שבהם יש שיעור גבוה יחסית של לא-יהודים הם תיקים שבהם העבירות החמורות ביותר הן עבירות בטחון (78%), עבירות נגד אדם (68%) עבירות כלכליות (57%), עבירות גוף (36%) ועבירות רכוש (33%).** בכל סוגי העבירות הללו, שיעור התיקים שבהם יש קטינים לא-יהודים גבוה מהשיעור בקרב כלל תיקי הקטינים – 28%, כאמור לעיל. מנגד, ייצוג נמוך יחסית של לא-יהודים נמצא בתיקי עבירות כלפי המוסר, עבירות מרמה, עבירות מין ועבירות רישוי.
- **נוסף על כך, לתיקי הקטינים הלא-יהודים יש ייצוג יתר של 33% בתיקי פ"א** (הסיווג הסטנדרטי לתיקי חקירה פליליים במשטרת ישראל) **ותת-ייצוג של 23% בתיקי ט"מ** (תיקים המועברים לטיפול מותנה, מסלול אחר מתיק חקירה פלילי, שנועד לקטינים בני 12–17). יש לציין כי על הפניית התיקים לכל אחד מהסיווגים יכולים להשפיע משתנים אחדים, כגון **סוג העבירה** וקריטריונים נוספים שקובעת המשטרה.
- **על פי רוב שיעור המקבלים סיווג פ"א גבוה יותר אצל קטינים לא-יהודים בהשוואה לקטינים יהודים – בגין אותו סוג של עבירה.** הפער הבולט ביותר בין קבוצות אוכלוסיית הקטינים בסיווג התיק כפ"א הוא של 15 נקודות האחוז בתיקי עבירות נגד הסדר הציבורי: בתיקים אלה אצל 62% מכלל הקטינים הלא-יהודים התיק סווג כפ"א, לעומת 47% מכלל הקטינים היהודים שתיקם סווג כפ"א. פערים בולטים נוספים הם **בעבירות ביטחון ובעבירות נגד גוף.**
- **שיעור תיקי הקטינים הנסגרים (בין אם כט"מ או כפ"א) זהה בשתי קבוצות הקטינים והוא 79%; גם שיעור המגיעים לשלב של העמדה לדין דומה והוא כ-21%. עם זאת, ובעקבות לנתון על תת-ייצוג של קטינים לא-יהודים בתיקי ט"מ, מבין התיקים שנסגרו עדיין יש פער של 12 נקודות האחוז בין קטינים יהודים לקטינים לא-יהודים בשיעור התיקים אשר מלכתחילה היו מסווגים כט"מ.**

נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על עומדים לדין ומורשעים בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה:

- על פי נתוני הלמ"ס לשנת 2019, **שיעור המורשעים ל-1,000 נפש באוכלוסייה הרלוונטית בקרב הקטינים הערבים הוא 1.1 – כמעט כפול מהשיעור בקרב הקטינים היהודים: 0.6 ל-1,000.**

- מכלל הקטינים שהועמדו לדין בשנת 2019, בקרב יהודים שיעור המורשעים היה 35% ובקרב ערבים 53%. כלומר, **שיעור המורשעים מכלל העומדים לדין בקרב הקטינים הערבים היה גבוה משל מקביליהם היהודים.**

- נתונים על קטינים שעמדו לדין בשנת 2018 מראים התפלגות דומה של מורשעים ולא מורשעים. **בפילוח לפי סיבות לאי-הרשעה** (הנקבעת לעיתים גם אם הכרעת הדין קבעה שהקטין ביצע את העבירה), נראה כי הפער המרכזי בין שתי קבוצות האוכלוסייה הוא בשיעור הקטינים המופנים לערוץ טיפולי-שיקומי (צו דרכי טיפול): הכרעת דין זו התקבלה בעבור 50% מכלל הקטינים היהודים שהועמדו לדין, לעומת 32% מכלל הקטינים הערבים שהועמדו לדין. אין בידינו נתונים על התפלגות תוצאות ההליך המשפטי לפי סוג העבירה ומשתנים נוספים, אשר מטבע הדברים עשויים להשפיע על ההחלטה השיפוטית. ייתכן כי מחסור באנשי מקצוע דוברי השפה הערבית הוא אחת הסיבות לאי-הפנייה לערוץ טיפולי-שיקומי.

נתוני הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (במשרד החינוך) על פשיעה ואלימות בסביבה הפדגוגית:

סקר אקלים וסביבה פדגוגית תש"ף (נערך בחודשים ינואר-מרץ 2020, לפני פרוץ מגפת הקורונה)

- ברוב מדדי הסקר על היחשפות לאלימות, שיעור התלמידים בחינוך הערבי החשוף לאלימות היה גבוה משיעור התלמידים בחינוך העברי, ובמיוחד בחטיבות העליונות. המדדים כללו: היעדר תחושת מוגנות של התלמידים, מעורבות באירועי אלימות, אלימות מילולית, אלימות דיגיטלית והיחשפות לבריונות.
- בשונה ממרבית המדדים האחרים, במדד של גניבות וננדליזם, המספרים המדווחים בחינוך הערבי נמוכים באופן ניכר מאלה שבחינוך העברי.

סקר ניטור אלימות בבתי הספר תשע"ט (נערך בשנת 2019)

- גם בסקר זה, רוב המדדים מראים תמונה דומה של שיעורים גבוהים יותר של תופעות אלימות בבתי הספר דוברי הערבית. המדדים כוללים: אלימות חמורה, הבאת נשק קר לבית הספר, אלימות כלפי הצוות החינוכי והימנעות מהגעה לבית הספר מחשש לפגיעה.
- עם זאת, במדדים של שימוש באלכוהול ואלימות מינית שיעורי המדווחים בקרב תלמידים בבתי הספר דוברי העברית הם גבוהים יותר. נוסף על כך, שיעור המדווחים על מאמץ של המוסד החינוכי למנוע אלימות גבוה יותר בבתי הספר דוברי ערבית מאשר בבתי הספר דוברי העברית.
- לבסוף, על פי ממצאי הסקר, שיעורי הדיווח על אלימות בבתי ספר דוברי ערבית הולכים ונעשים נמוכים יותר עם השנים. מגמה זו מתרחשת בכל שלבי הגיל אך בולטת במיוחד בחטיבות הביניים.

1. רקע

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת אוסאמה סעדי, ועניינו פשיעה ואלימות בקרב בני נוער בחברה הערבית. המסמך הוא עדכון של מסמך קודם שנכתב בנושא בשנת 2020,³ שהתייחס למגוון מדדי פשיעה ואלימות, כגון: נתונים של משטרת ישראל על תיקים שנפתחו לקטינים, נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן: הלמ"ס) על הליכים משפטיים כנגד קטינים; נתוני הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (להלן: ראמ"ה) על תפיסות של תלמידים ביחס לאירועי אלימות בבית הספר. מהמסמך הקודם אפשר היה ללמוד כי מרבית מדדי הפשיעה גבוהים יותר בקרב בני הנוער הערבים.

לפי השנתון הסטטיסטי של משטרת ישראל, בשנים האחרונות יש ירידה נמשכת במספר התיקים שנפתחים במשטרה.⁴ כך למשל, בין שנת 2019 ל-2020 חלה ירידה של 4.5% בתיקי החקירה שנפתחו (עם שינוי מסוים בסוגי העבירות בתיקים).⁵ בהתמקד בבני נוער, הייתה ירידה של 9.6% בתיקי חקירה בהשוואה לשנת 2019. אומנם בשנת 2020 פרצה מגפת הקורונה, שהייתה לה השפעה על שורת היבטים חברתיים, לרבות הפשיעה, אולם, כאמור לעיל, מגמת הירידה במספר התיקים החלה עוד קודם.

במסמך זה אנו מבקשים לעדכן את הנתונים שנמסרו על שנים קודמות בעניין פשיעה בקרב בני נוער ערבים בהשוואה לבני נוער יהודים. המסמך מתבסס בעיקר על נתוני המשטרה לשנים 2019–2021 על תיקים גלויים (תיקים אשר יש בהם חשוד או נילון⁶) ועל חשודים או נילונים, תוך הבחנה בין קבוצות אוכלוסייה (יהודים ולא-יהודים, ראו להלן), מגדר, גיל (בקרב הקטינים), מוקדים גיאוגרפיים של ביצוע עבירות, סוגי העבירות ואופני סיווג התיקים שנפתחים. במסמך מובאים גם נתוני הלמ"ס על העמדה לדין ועל הרשעות של בני נוער תושבי ישראל בשנים 2019–2018. בסוף המסמך מוצגים נתוני סקרים עדכניים של ראמ"ה (לשנת הלימודים תש"ף) על סוגים של אלימות, כפי שחווים אותם תלמידי בתי ספר ועל תחושת המוגנות שלהם, תוך השוואה בין תלמידים ערבים ויהודים.

יש לציין כי מסמך זה ממוקד בנתונים כמותיים, אך התופעות המדווחות יכולות להיות מושפעות מגורמים שונים, שכלל לא נדונים במסמך. נוסף על כך, יש לזכור כי היות שנתוני המשטרה

³ ג'רי אלמו-קפיטל, [מסמך רקע לדיון בנושא פשיעה ואלימות בקרב בני נוער בחברה הערבית](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 באוגוסט 2020.

⁴ [משטרת ישראל, השנתון הסטטיסטי 2020](#), מאי 2021.

⁵ על פי השנתון הסטטיסטי של המשטרה לשנת 2020, בשנים 2019–2020 חלה ירידה בעבירות אלימות מסוימות, כגון אלימות גופנית, שוד ותקיפת עובדי ציבור, וכן בעבירות רכוש ועבירות סמים (על פי הפרסום, הירידה חלה בעקבות חקיקה מינהלית). עלייה חלה באירועי רצח נשים, פשיעה חקלאית ועבירות מחשב. [משטרת ישראל השנתון הסטטיסטי 2020](#), מאי 2021.

⁶ כאשר נפתח תיק שבו הקטין מוגדר "נילון" ולא "חשוד", משמעות הדבר שרמת החשד כלפי הקטין פחותה. כל עוד הקטין מוגדר נילון התיק לא יוכל להבשיל לכתב אישום. כדי להקל על הקריאה, במסמך זה השתמשנו במונח "חשוד" כלפי חשודים ונילונים כאחד, משום שהנתונים על שתי הקבוצות הועברו ללא הבחנה ביניהן.

מתייחסים רק לפשיעה מדווחת, הם יכולים להיות מושפעים לא רק מהיקפי הפשיעה, אלא גם משינויים בהיקפי האכיפה.

2. תיקים גלויים שנפתחו לקטינים תושבי ישראל 2019-2021⁷

בחלק זה מוצגים נתונים על מספר התיקים הגלויים שנפתחו במשטרת ישראל בשנים 2019, 2020 ו-2021, שבהם החשודים היו קטינים תושבי ישראל, בחלוקה לפי: קבוצת אוכלוסייה, מגדר, גיל, הרשות המקומית שבה בוצעה העבירה, סוג העבירה (החמורה בתיק), סטטוס הטיפול בתיק וסיווגו של התיק (ראו הסבר להלן). אם לא צוין אחרת, הנתונים המוצגים בתרשימים מבוססים על חישוב ממוצע של שלוש השנים 2019-2021.

אשר לקבוצת האוכלוסייה, נתוני המשטרה מסווגים לפי "יהודים ואחרים" או "לא-יהודים", כאשר רובה המכריע של הקטגוריה "יהודים ואחרים" הם יהודים, ורובה המכריע של הקטגוריה "לא-יהודים" הם ערבים.⁸ בשתי הקבוצות נכללו רק מי שהם תושבי ישראל. בהמשך המסמך, לצורך חישובים מסוימים של מספר תיקים ביחס לקבוצה הרלוונטית באוכלוסייה, מובאים נתוני הלמ"ס הרלוונטיים.

יודגש כי בנתונים שהתקבלו מהמשטרה **מספר התיקים אינו שווה בהכרח למספר הקטינים החשודים**, משום שבתיק אחד יכולים להיות כמה חשודים, שגילם, מגדרם, או קבוצת האוכלוסייה שאליה הם שייכים שונים. אם יש קטגוריות שונות בתוך כל תיק (של גילי קטינים, מגדר שונה, קבוצת אוכלוסייה שונה) כך הוא ייספר כמה פעמים בנתונים בפילוח המסוים. נוסף על כך, בהתייחס לשינויים במספר התיקים המשתקפים בנתונים, יש לזכור כי היות שנתוני המשטרה מתייחסים רק לפשיעה המדווחת, הם יכולים להיות מושפעים לא רק מהיקפי הפשיעה אלא גם משינויים בהיקפי האכיפה.

2.1 תיקים גלויים בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומגדר

בחלק זה מוצגים נתונים על פילוח תיקי הקטינים תושבי ישראל לפי קבוצות אוכלוסייה, גיל ומגדר. בטבלה 1 מוצג המספר המוחלט של התיקים שנפתחו לכל קבוצת אוכלוסייה לפי שנים, וכן את שיעורם היחסי מכלל התיקים. **לפי נתוני הלמ"ס לשנת 2020, חלקה היחסי של קבוצת**

⁷ נגה ספרא, לשכת השר לביטחון הפנים, תשובה על פניית מרכז המידע והמחקר של הכנסת, דוא"ל, 15 בפברואר 2022, 28 בפברואר 2022, דוא"ל, הועבר על ידי יעל סיני, 3 באפריל 2022. הנתונים נכונים למועד הפקתם,

⁸ הקטגוריות של נתוני המשטרה בנוגע לקבוצת האוכלוסייה הן בהתאמה לקטגוריות של הלמ"ס, למעט הקטגוריה של "נוצרים שאינם ערבים", שנתוני הלמ"ס כוללים תחת "יהודים ואחרים". על פי נתוני הלמ"ס הקבוצה של בני 18-0 שהם נוצרים שאינם ערבים מונה 6,600 איש. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, 72, [לוח 2.3](#).

האוכלוסייה של הקטינים הלא-יהודים (בני 0-18) מכלל האוכלוסייה של הקטינים תושבי ישראל הוא 24%.⁹

טבלה 1: תיקים שנפתחו לקטינים, לפי קבוצת אוכלוסייה ושנה

שנה	מספר תיקים שנפתחו לקטינים יהודים ואחרים (שיעור מכלל התיקים)	מספר תיקים שנפתחו לקטינים לא-יהודים (שיעור מכלל התיקים)	סך הכול תיקים (אומדן ¹⁰)
2019	14,319 (72%)	5,517 (28%)	19,896 ¹¹
2020	12,794 (71%)	5,106 (29%)	17,900
2021	12,546 (70%)	5,448 (30%)	17,994

בשנים 2019–2021 החלק היחסי של התיקים שנפתחו לקטינים לא-יהודים עלה – מ-28% בשנת 2019 ל-29% בשנת 2020 ול-30% בשנת 2021. בשלוש השנים מדובר בשיעורים גבוהים משיעור הלא-יהודים מקרב האוכלוסייה הרלוונטית, שבשנת 2020 היה כ-24%

על פי הטבלה, מבחינת מספרים מוחלטים אפשר לראות כי מספר התיקים אשר נפתחו לקטינים לא-יהודים ירד מעט ב-2020 ועלה שוב בשנת 2021. לעומת זאת, מספר התיקים אשר נפתחו לקטינים יהודים נמצא בירידה מאז 2019. כאשר מסתכלים על החלק היחסי של התיקים של כל קבוצת אוכלוסייה מסך התיקים בכל שנה, אפשר לראות כי החלק היחסי של התיקים שנפתחו לקטינים לא-יהודים עלה בנקודת האחוז בכל אחת מהשנים – מ-28% בשנת 2019 ל-29% בשנת 2020 ול-30% בשנת 2021. נוסף על כך, בכל אחת מהשנים שיעור תיקי קטינים לא-יהודים מסך כל תיקי הקטינים גבוה משיעור הלא-יהודים בקרב אותם גילאים, אשר בשנת 2020 היה כ-24%.

בתרשים 1 להלן יש רזולוציה נוספת, המציגה את מספר תיקי הקטינים הנפתחים בשנה בחלוקה לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר לכל 1,000 נפש, בכל אחת מהקבוצות הרלוונטיות.¹² הנתונים מתייחסים לממוצע מספר התיקים שנפתחו בכל קבוצת אוכלוסייה בשלוש השנים 2019–2021.

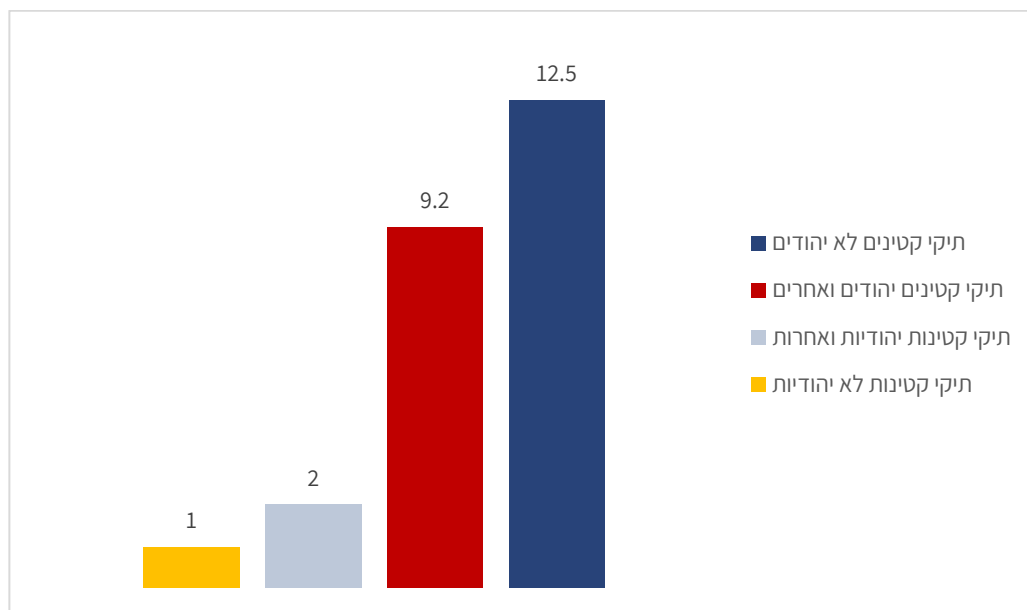
⁹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, 72, [לוח 2.3](#). על אף שנתוני הלמ"ס משתמשים במונח "ערבים", לשם העקיבות ובהירות הניסוח, בחלק זה השתמשנו בדרך כלל במונח "לא-יהודים" לקטגוריה זו, בדומה לנתוני המשטרה (יש לזכור שעל פי הלמ"ס קטגוריה זו אינה כוללת 6,600 נוצרים שאינם ערבים).

¹⁰ הנתונים שנמסרו על ידי משטרת ישראל לא כללו את כלל התיקים שנפתחו לאותה קבוצת אוכלוסייה בשנה מסוימת, אלא הביאו נתונים מופרדים של התיקים של קבוצת האוכלוסייה בכל שנה, לפי גיל ומגדר, ועל כן יצרנו סכימה שהיא בגדר אומדן.

¹¹ סך כל התיקים לשנה על פי סכימה של נתוני המשטרה יכול להשתנות בהתאם למועד הפקת הנתונים. תיקים שנסגרים עקב חוסר אשמה הופכים במערכת המחשוב המשטרית לתיקים שאינם פליליים והם מוחרגים מהסטטיסטיקה. מספר התיקים שהוצא ממערכת המחשוב המשטרית בשנת 2020 (נתוני 2019 שהובאו במסמך הקודם בנושא) הוא אפוא גבוה יותר מהמספרים המוצגים לעיל.

¹² הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, 72, [לוח 2.3](#).

תרשים 1: מספר התיקים שנפתחו לקטינים תושבי ישראל, לכל 1,000 נפש, לפי מגדר וקבוצת אוכלוסייה (2021-2019)

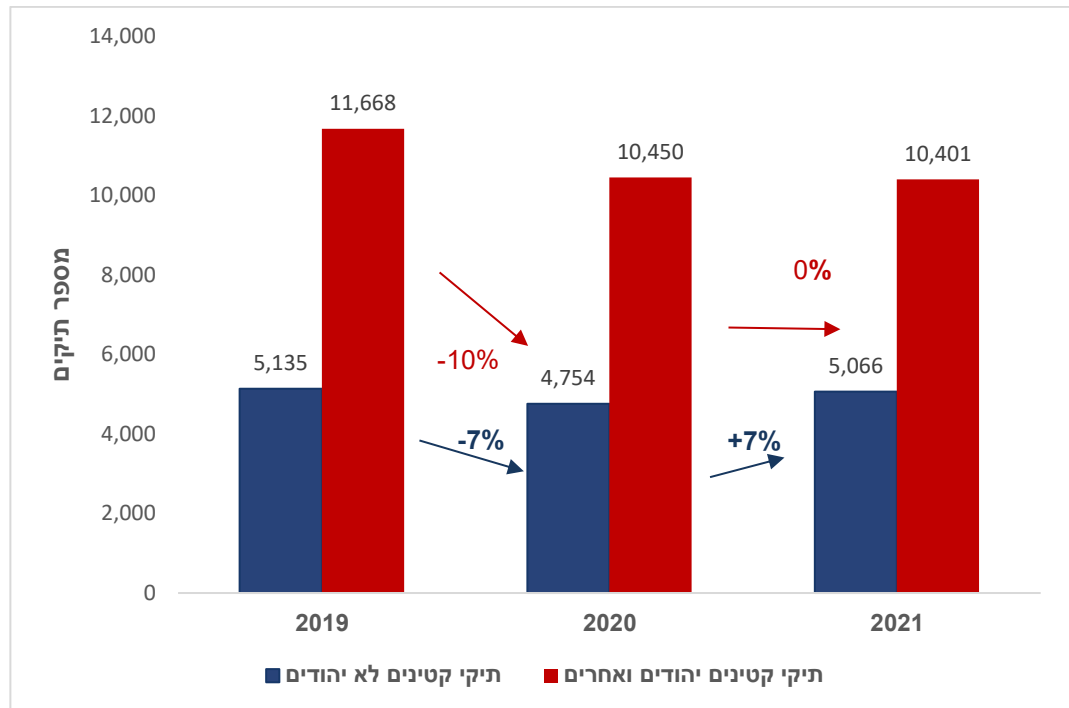

בקרב הבנים שיעור התיקים גדול יותר אצל הלא-יהודים ואילו אצל הבנות השיעור הגדול יותר של התיקים הוא בקרב יהודיות

על פי תרשים 1, שיעור התיקים אצל הקטינים גדול יותר באופן ניכר משיעור התיקים אצל הקטינות. נוסף על כך, **בקרב הקטינים הבנים שיעור התיקים גדול יותר אצל הלא-יהודים (12.5 תיקים ל-1,000) לעומת היהודים (9.2 תיקים ל-1,000), ואילו אצל הקטינות התמונה הפוכה: השיעור הגדול יותר של תיקים הוא בקרב בנות יהודיות (שני תיקים ל-1,000) לעומת הלא-יהודיות (תיק אחד ל-1,000).**

בתרשימים 2 ו-3 להלן מוצגים המספרים המוחלטים של תיקים שנפתחו לקטינים לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר בשנים 2021-2019, כדי לבדוק את השינוי בין השנים בכל אחת מהקבוצות.

תרשים 2: תיקים שנפתחו לקטינים בני תושבי ישראל, לפי קבוצת אוכלוסייה (2019–2021)

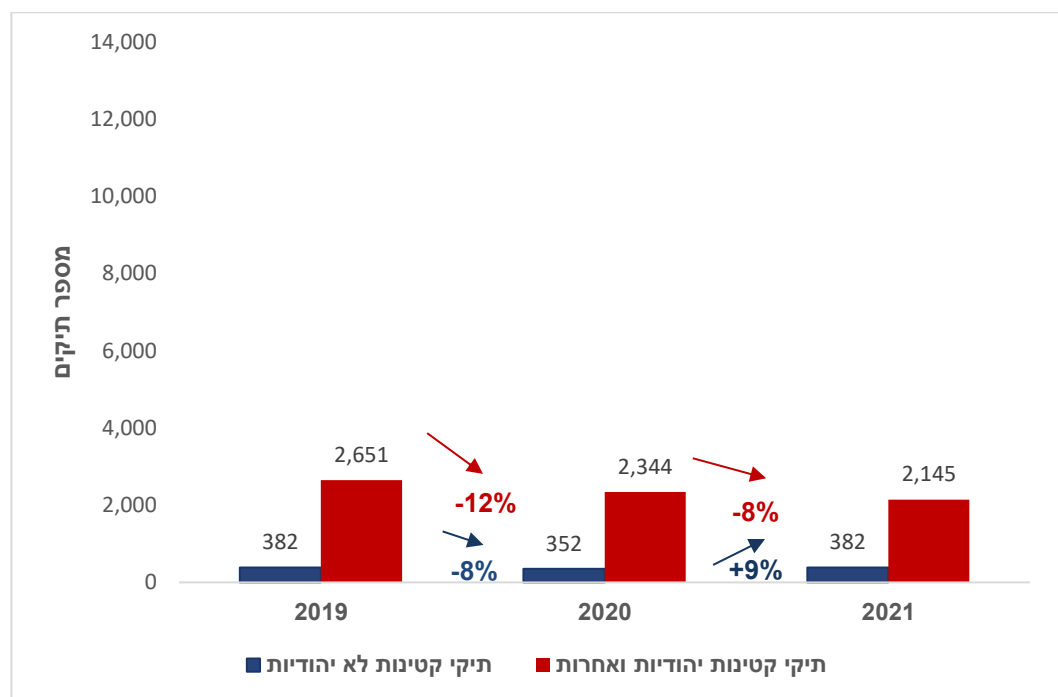

בסוף שנת 2021 מספר התיקים של קטינים לא-יהודים היה כמעט זהה לזה שהיה בשנת 2019. לעומת זאת, אצל הקטינים היהודים הייתה ירידה של 10% במספר התיקים בין 2019 ל-2021

בעוד שמספר התיקים שנפתחו לקטניות לא-יהודיות עלה בתקופה זו בשיעור מצטבר של 1%, מספר התיקים שנפתחו לקטניות יהודיות ירד בשיעור מצטבר של 19%

בתרשים 2 אפשר לראות כי בין 2019 ל-2020 חלה ירידה של 7% במספר התיקים של קטינים לא-יהודים אך בין 2020 ל-2021 חלה עלייה של 7%, כך שמספר התיקים היה כמעט זהה לזה שהיה בשנת 2019. לעומת זאת, אצל הקטינים היהודים הייתה ירידה של 10% במספר התיקים בין 2019 ל-2020, ולאחר מכן הייתה התייצבות.

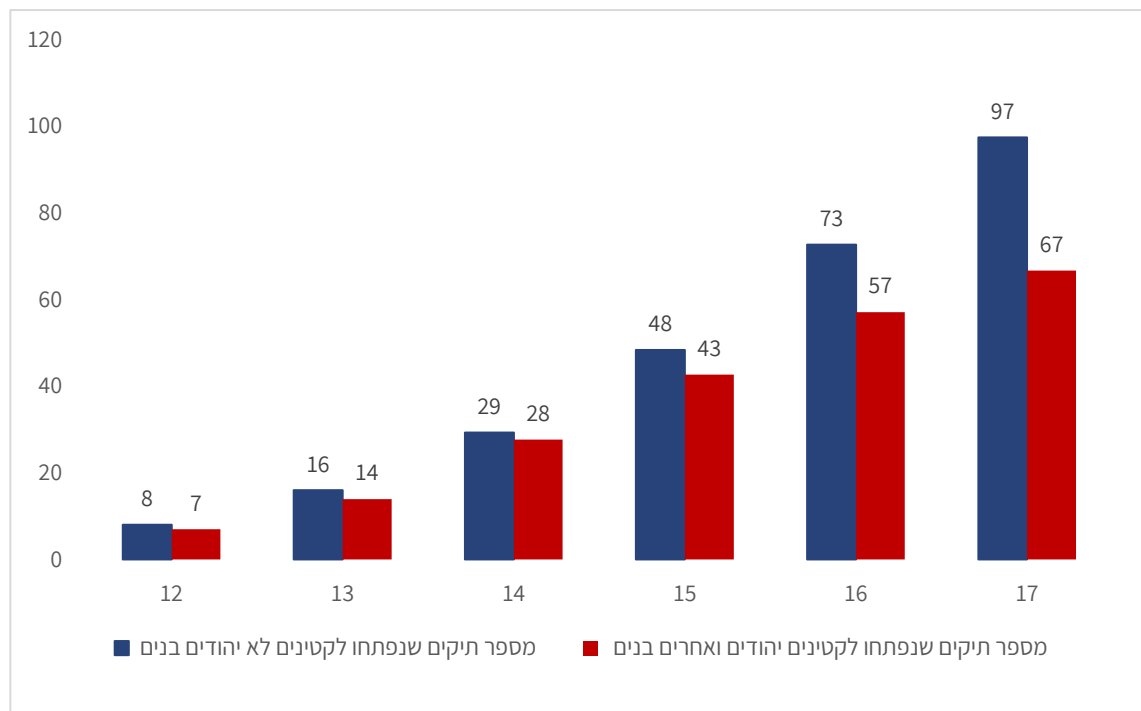
תרשים 3: תיקים שנפתחו לקטניות תושבות ישראל, לפי קבוצת אוכלוסייה (2019–2021)

בתרשים 3 אפשר לראות כי בקרב הקטינות הלא-יהודיות חלה ירידה של 8% במספר התיקים בין שנת 2019 לשנת 2020, ואז עלייה של 9% בשנת 2021. לעומת זאת, חלה ירידה של 12% במספר התיקים של קטינות יהודיות בין שנת 2019 לשנת 2020 וירידה נוספת של 8% בשנת 2021. כלומר, **בעוד מספר התיקים שנפתחו לקטינות יהודיות ירד בשיעור מצטבר של 19% בין 2019 ל-2021, מספר התיקים שנפתחו לקטינות לא-יהודיות עלה באותה תקופה בשיעור מצטבר של 1%.**

בתרשימים 4 ו-5 להלן נבדקת השכיחות היחסית של פתיחת תיקים לקטינים בגילים שונים (קרי מספר התיקים ביחס לאוכלוסייה הרלוונטית), לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר.¹³ בהקשר זה יש לציין כי לאותו קטין יכולים להיפתח כמה תיקים, ומדובר בשכיחות התיקים ולא בשכיחות החשודים.

תרשים 4: מספר תיקים שנפתחו לקטינים בנים תושבי ישראל לכל 1,000 נפש, לפי קבוצת אוכלוסייה וגיל (2021-2019)

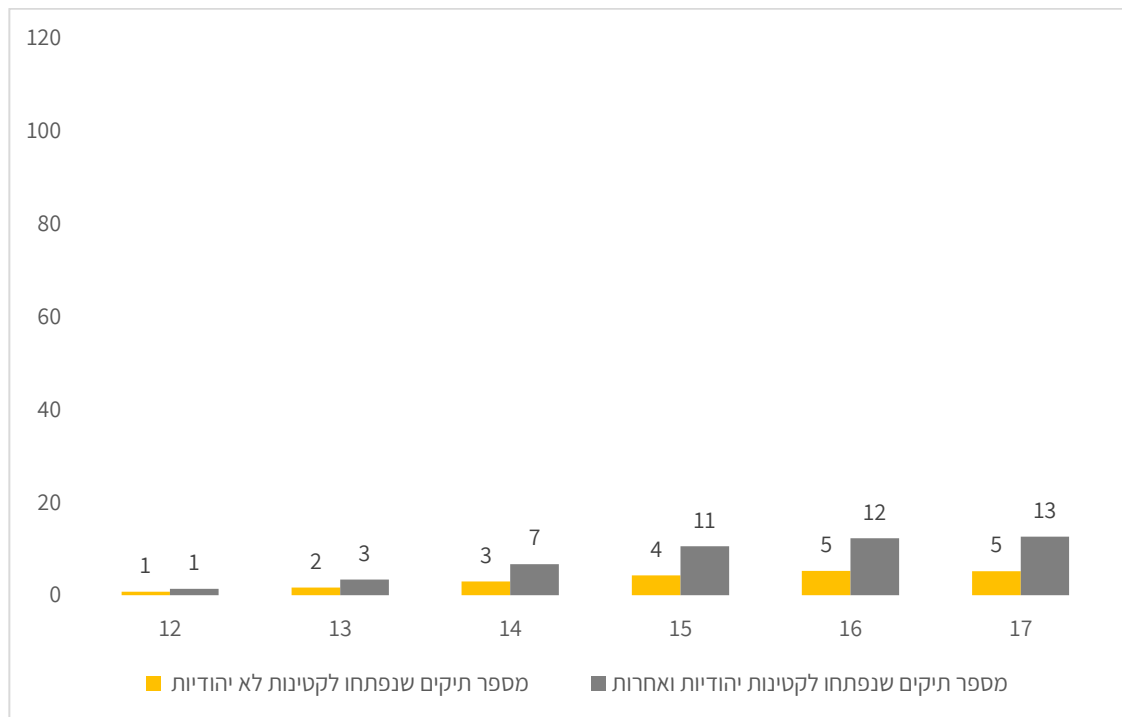

הפער בין הקבוצות במספר היחסי של התיקים מתרחב עם הגיל, בעיקר במעבר בין גיל 15 ל-16 ובין גיל 16 ל-17, אז חלה עלייה חדה יותר במספר היחסי של התיקים בקרב הבנים הלא-יהודים לעומת היהודים

בתרשים 4 אפשר לראות כי בקרב קטינים בנים בשתי קבוצות האוכלוסייה, המספר היחסי של התיקים גדל יותר ככל שהגיל עולה. בהתייחס להבדלים בין יהודים ללא-יהודים, **הפער בין הקבוצות במספר היחסי של התיקים מתרחב עם הגיל, בעיקר במעבר בין גיל 15 ל-16 ובין גיל 16 ל-17, אז חלה עלייה חדה יותר במספר היחסי של התיקים בקרב הבנים הלא-יהודים לעומת היהודים.**

¹³ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, מס' 72, [לוח 2.3](#).

תרשים 5: מספר תיקים שנפתחו לקטינות תושבות ישראל לכל 1,000 נפש לפי קבוצת אוכלוסייה וגיל (2019-2021)

בקרב הקטינות
המגמה המצטיירת
הפוכה מזו שבקרב
הבנים: בכל קבוצות
הגיל, המספר היחסי
של תיקי הקטינות
היהודיות גבוה מזה
של הלא-יהודיות –
לרוב פי שניים-
שלושה

לפי תרשים 5, בשתי קבוצות האוכלוסייה המספר היחסי של התיקים גדול יותר ככל שהגיל עולה. עם זאת, המספר היחסי של תיקים שנפתחו לקטינות בשתי הקבוצות נמוך הרבה יותר מזה של מקביליהן הקטינים בכל קבוצות הגיל. נוסף על כך, העלייה במספר התיקים בין גיל 15 לגיל 16 ובין גיל 16 לגיל 17 מתונה מאשר בקרב הבנים. **כאשר משווים בין שתי הקבוצות של הקטינות, המגמה המצטיירת היא הפוכה מזו של מקביליהן הבנים: בכל קבוצות הגיל המספר היחסי של תיקי הקטינות היהודיות גבוה מזה של הלא-יהודיות – לרוב פי שניים-שלושה.**

2.2 תיקים גלויים בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה של החשוד ושל הרשות המקומית שבה בוצעה העבירה

בחלק זה מוצגים נתונים על הפריסה הגיאוגרפית של פשיעת קטינים, על פי תיקים שנפתחו במשטרה. יודגש, כי הרשויות הן הרשויות המקומיות שבהן בוצעה העבירה. חישוב האוכלוסייה ברשויות והחלוקה על פי סוגי רשויות (יהודית, לא-יהודית או מעורבת) הוא לפי נתוני הלמ"ס.¹⁴ גודל האוכלוסייה הלא-יהודית ברשויות חושב כהפרש בין "יהודים ואחרים" לסך כל האוכלוסייה.¹⁵

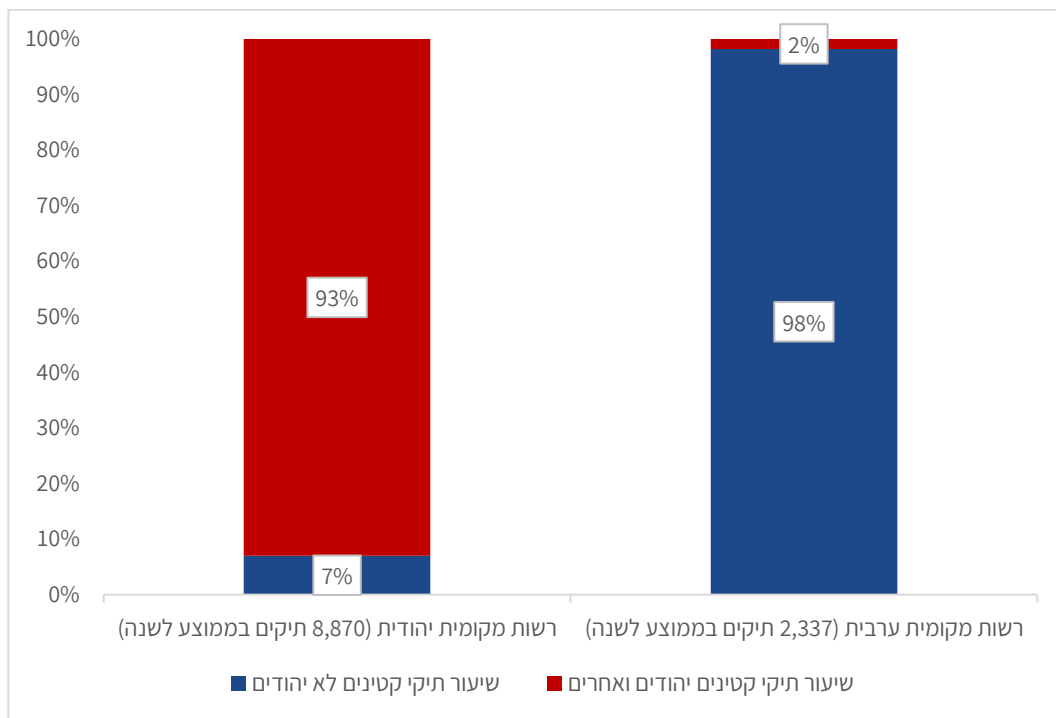
¹⁴ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. [הרשויות המקומיות בישראל 2019](#).

¹⁵ ייתכן שיש פערים מסוימים בין מספר התושבים הרשום בלמ"ס לבין מספר התושבים בפועל, כלומר שיש מי שאינם נרשמים כתושבים ולכן אינם נספרים ביישובים השונים.

בתרשים 6 להלן מוצגת התפלגות התיקים שנפתחו לקטינים יהודים ולא-יהודים בממוצע לשנה (בשנים 2019–2021), לפי סוג הרשות המקומית שבה בוצעה העבירה – יהודית ולא-יהודית.

תרשים 6: התפלגות תיקי הקטינים תושבי ישראל לפי סוג הרשות שבה בוצעה העבירה ולפי קבוצת אוכלוסייה (2019–2021)

98% מתיקי עבירות הקטינים ברשויות לא-יהודיות היו משויכים לחשוד לא-יהודי; 93% מתיקי עבירות הקטינים ברשויות יהודיות היו משויכים לחשוד יהודי

מתרשים 6 אפשר ללמוד כי בשתי קבוצות האוכלוסייה של הקטינים החשודים, רוב מוחלט של התיקים נפתחו בגין עבירות שהתבצעו ברשויות מקומיות ששייכות לאותה קבוצת האוכלוסייה. 98% מתיקי עבירות הקטינים ברשויות לא-יהודיות היו משויכים לחשוד לא-יהודי, ו-93% מתיקי עבירות הקטינים ברשויות יהודיות היו משויכים לחשוד יהודי. יש להדגיש כי על בסיס הנתונים שבידינו אין לנו מידע אם הקטינים (יהודים או לא-יהודים) הם גם תושבי אותן הרשויות שבהן בוצעו העבירות. נוסף על כך, נציין כי אין בידינו נתונים מקבילים על תיקי עבירות של בגירים, ולכן לא ידוע אם המאפיין של תיק ביצוע עבירה ברשות מקומית ששייכת לאותה קבוצת אוכלוסייה מאפיין גם בגירים.

בטבלה 2 להלן מוצגות עשר הרשויות הלא-יהודיות שבהן נרשמו הכי הרבה תיקי קטינים בממוצע לשנה בשנים 2019–2021.

טבלה 2: עשר הרשויות הלא-יהודיות שבהן התבצעו עבירות לפי מספר תיקי הקטינים הגבוה ביותר לכל 1,000 נפש (2019-2021)¹⁶

שם הרשות המקומית	מספר תיקי קטינים בממוצע לשנה (2019-2021)	מספר תיקי קטינים ממוצע שנתי לכל 1,000 נפש
טובא-זנגרייה	46	6.8
ג'סר א-זרקא	95	6.4
טורעאן	72	5.1
מג'ד אל-כרום	71	4.6
אבו גוש	32	4.2
ג'לג'וליה	37	3.6
טמרה	117	3.4
אעבלין	45	3.4
כפר יאסיף	30	2.9
נצרת	219	2.8

בטבלה 2 אפשר לראות כי מספר תיקי הקטינים הגבוה ביותר לכל 1,000 נפש הוא בטובא זנגרייה (6.8), בג'סר א-זרקא (6.4), בטורעאן (5.1) ובמג'ד אל-כרום (4.6). יוזכר, כי מדובר ברשויות שבהן בוצעה העבירה, ולא ברשויות שבהן מתגוררים החשודים.

הנתונים שהוצגו לעיל מתייחסים לרשויות יהודיות או ערביות. טבלה 3 להלן ממוקדת ברשויות המעורבות ומציגה את מספר התיקים ל-1,000 נפש שנפתחו לקטינים בממוצע לשנה (בשנים 2019-2021) בגין עבירות שבוצעו ברשויות אלו. בטבלה אפשר לראות גם את שיעור הלא-יהודים בכל אחת מהרשויות המעורבות.¹⁷ יש להדגיש כי אין דרך לדעת אם העיר שבה בוצעה העבירה היא עיר המגורים של הקטינים.

טבלה 3: מספר תיקי קטינים ל-1,000 נפש ברשויות מעורבות בהן התבצעו עבירות (2019-2021)

שם הרשות המקומית	מספר תיקי קטינים	מספר תיקי קטינים לכל 1,000 נפש	גודל האוכלוסייה ברשות המקומית	שיעור הלא-יהודים ברשות המקומית
נוף הגליל	243	6	41,734	29%
מעלות-תרשיחא	98	5	21,836	22%
עכו	2,018	4	49,380	32%
ירושלים	2,016	2	936,425	38%
לוד	137	2	77,223	31%
רמלה	189	2	76,246	24%
חיפה	672	2	285,316	12%
תל אביב-יפו	776	2	460,613	5%

¹⁶ מספר תושבים נמוך מאוד המאפיין חלק מהרשויות המקומיות עלול להביא לתוצאת חישוב של מספר גבוה של תיקי קטינים ל-1,000 נפש ולהראות תמונה מטעה של הנתונים. על כן רשימת הרשויות בטבלה 2 אינה כוללת רשויות המונות פחות מ-5,000 נפש. ללא סינון זה, ע'ג'ר ומסעדה, למשל, היו משולבות בדירוג.

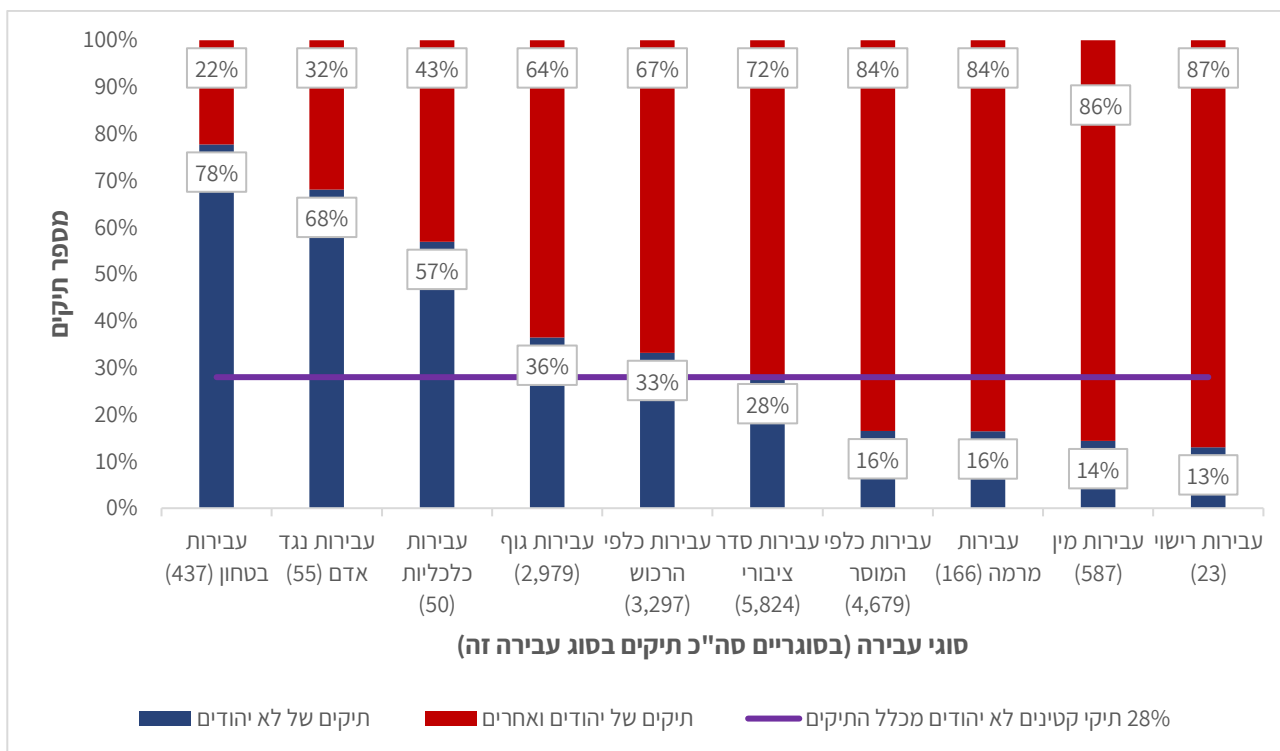
¹⁷ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [הרשויות המקומיות בישראל 2019](#).

מן הנתונים בטבלה 3 אפשר ללמוד כי **נוף הגליל היא הרשות המעורבת שבה מספר תיקי הקטינים שנפתחו הוא הגבוה ביותר ביחס למספר התושבים, אחריה מעלות-תרשיחא ואחריה עכו.**

2.3 תיקים גלויים בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה וסוג עבירה

בתרשים 7 להלן מוצגת התפלגות התיקים שנפתחו לקטינים תושבי ישראל לפי קבוצת העבירה החמורה בתיק (להלן: סוג העבירה) וקבוצת האוכלוסייה. בתרשים מוצג גם המשקל שיש לכל קבוצת אוכלוסייה של קטינים בכל אחד מסוגי העבירות (והמספר המוחלט של התיקים עם עבירות אלו). היות שהתרשים מבוסס על מספר התיקים ולא על מספר החשודים, ככל שיש כמה קטינים מאותה קבוצת אוכלוסייה באותו תיק, הם ייספרו רק פעם אחת. הנתונים המוצגים בתרשים מתבססים על חישוב ממוצע התיקים בשנים 2019–2021 בכל אחת מהקבוצות הנבחנות.

תרשים 7: התפלגות התיקים שנפתחו לקטינים תושבי ישראל לפי קבוצת אוכלוסייה וסוג עבירה (2019–2021)

בתרשים 7 אפשר לראות כי **תיקי הקטינים שבהם יש שיעור גבוה יחסית של לא-יהודים הם תיקים שבהם העבירות החמורות ביותר הן עבירות ביטחון (78%), עבירות נגד אדם (68%) עבירות כלכליות (57%), עבירות גוף (36%) ועבירות רכוש (33%).**¹⁸ בכל סוגי העבירות

¹⁸ כל סוג עבירה כולל קבוצת עבירות המשויכת אליו. להלן כמה דוגמאות: לעבירות ביטחון משויכות עבירות כגון "יידי חפץ או אבן לעבר רכב במטרה לפגוע", "נשיאת או הובלת נשק שלא כדין"; לעבירות נגד אדם משויכות עבירות כגון: "גרימת מוות בכוונה תחילה", "הגורם בכוונה או באדישות למותו של אדם"; לעבירות סדר ציבורי משויכות עבירות כגון: "תקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו", "תגרה"; לעבירות כלפי המוסר משויכות עבירות כגון: "גידול, ייצור או הכנת סמים מסוכנים", "החזקת סם ושימוש בסם".

בתיקי קטינים עם עבירות ביטחון ועבירות נגד אדם יש שיעור גבוה יחסית של חשודים לא-יהודים: 78% ו-68% בהתאמה

הללו, שיעור התיקים שבהם יש חשוד לא-יהודי גבוה מהשיעור בקרב כלל תיקי הקטינים – 28%, כאמור לעיל. לעומת זאת, ייצוג נמוך יחסית של לא-יהודים נמצא בתיקי עבירות כלפי המוסר, עבירות מרמה, עבירות מין ועבירות רישוי.

בטבלה 4 להלן אפשר לראות את השינוי במספר התיקים בעבירות החמורות השכיחות (במספרים מוחלטים) בשנים 2019-2021, בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה (בשל המספרים הנמוכים של תיקי קטינות, בטבלה מוצגים רק תיקי הבנים). באמצעות הטבלה אפשר לבחון שינוי בתמהיל העבירות בקרב קטינים בנים בשתי קבוצות האוכלוסייה בשנים שבהן פרצה מגפת הקורונה (2020) והתרחשו אירועי מבצע "שומר חומות" (2021).

טבלה 4: סוגי העבירות השכיחות לפי מספר תיקים בכל קבוצת אוכלוסייה (בנים בלבד) (2019-2021)

לא-יהודים (בנים)			יהודים ואחרים (בנים)			מספר תיקים לפי סוג עבירה
2021	2020	2019	2021	2020	2019	שנה
1,458	1,391	1,676	3,132	2,804	3,298	עבירות סדר ציבורי
776	812	669	4,076	3,457	2,617	עבירות כלפי המוסר
1,268	1,054	954	2,081	1,984	1,863	עבירות כלפי הרכוש
1,134	956	1,000	1,614	1,465	1,687	עבירות גוף
83	73	100	484	449	544	עבירות מין
277	288	444	64	76	137	עבירות בטחון

הנתונים בטבלה 4 לעיל משקפים מגמות דומות בשכיחות סוגי העבירות בכל קבוצת אוכלוסייה על פני שלוש השנים 2019-2021. כלומר, **בכל סוג עבירה שתי הקבוצות מראות מגמות דומות של עלייה או של ירידה במספר התיקים במשך השנים**. בעבירות כלפי רכוש בשתי קבוצות האוכלוסייה הייתה עלייה עקיבה במשך שלוש השנים. לעומת זאת בסוגי העבירות של סדר ציבורי, עבירות גוף ועבירות מין, בשתי קבוצות האוכלוסייה הייתה ירידה במספר התיקים בשנת 2020 (שנה של סגרי קורונה) ועלייה בשנת 2021. בעבירות ביטחון הייתה ירידה משמעותית בשתי הקבוצות בשנת 2020 וירידה חדה פחות בשנת 2021. בשונה ממרבית סוגי העבירה, בעבירות כלפי המוסר (הכוללות גם עבירות סמים) יש מגמה שונה בין הקבוצות: עלייה עקיבה בקרב היהודים לעומת מספר תיקים, אשר בקרב לא-יהודים ירד מעט בשנת 2021.

2.4 תיקים גלויים בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה, סיווג התיק וסטטוס טיפול

להלן כמה הגדרות למושגים בדבר סיווג התיק המובאים בחלק זה:¹⁹ **תיק חקירה** נפתח בעקבות חשד לביצוע עבירה פלילית והוא יכול לכלול עבירה פלילית אחת או יותר. תיקי חקירה פליליים מסווגים באחד מהסיווגים האלו:

¹⁹ משטרת ישראל השנתון הסטטיסטי 2020, מאי 2021.

1. פ"א (פרטי אירוע) הוא הסיווג הסטנדרטי לתיקי חקירה פליליים במערכות משטרת ישראל;

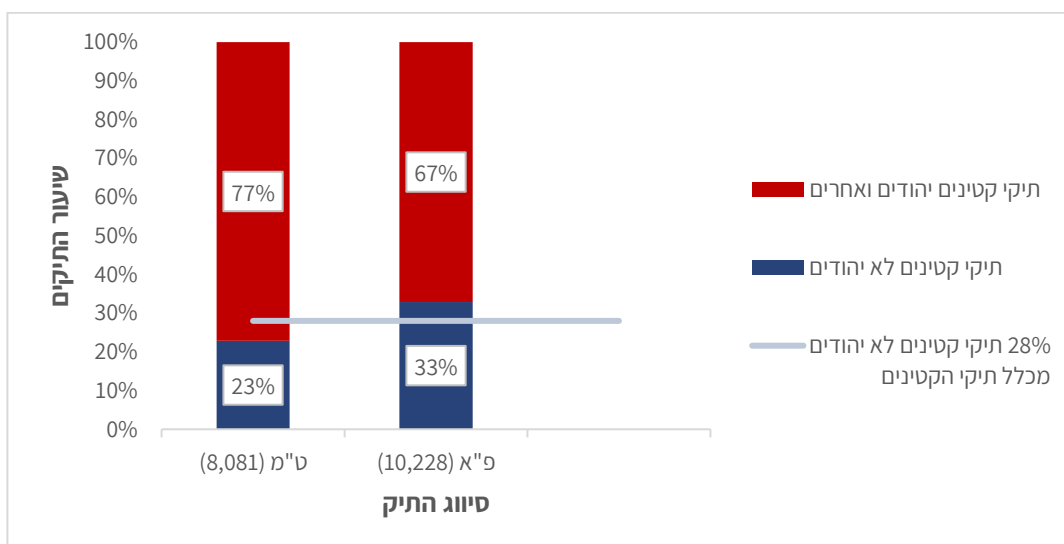
2. ט"י (טיפול) מיועד לקטינים מתחת לגיל 12, שהוא גיל האחריות הפלילית;

3. ט"מ (טיפול מותנה) מיועד לקטינים בני 12-17. ההפניה לט"מ היא לפי תנאי סף מסוימים ולפי נהלים הנגזרים מפקודת משטרת ישראל על "הטיפול בתלונה ובתיק חקירה", וגם סוג העבירה יכול להשפיע.²⁰

תרשים 8 מאפשר לראות את המשקל של כל קבוצת אוכלוסייה בתיקי פ"א לעומת תיקי ט"מ בממוצע לשנה (בשנים 2019-2021). כאמור לעיל, 28% מתיקי הקטינים הם של קטינים לא-יהודים.

תרשים 8: התפלגות תיקי קטינים לפי קבוצת אוכלוסייה ולפי סיווג התיק (2019-2021)

לתיקי הקטינים הלא-יהודים ייצוג יתר של 33% בתיקי חקירה פליליים (פ"א) ביחס לשיעור תיקי הלא-יהודים בקרב כלל תיקי הקטינים (28%)

בתרשים 8 אפשר לראות כי לתיקי הקטינים הלא-יהודים ייצוג יתר בתיקי פ"א ותת-ייצוג בתיקי ט"מ, ביחס לשיעור תיקי הלא-יהודים בקרב כלל תיקי הקטינים. עם זאת – והדבר נכון לכלל הנתונים שבחלק זה – יש להביא בחשבון כי משתנים אחדים עשויים להשפיע על

²⁰ נוסח הפקודה האחרונה שפורסמה נכון לתאריך 14 ליולי, 1994: [הודעות על פקודות המשטרה 14.01.01 "הטיפול בתלונה ובתיק חקירה" לפי פקודת המשטרה התשל"א-1971](#), סעיף 4. כאמור לעיל, מן הפקודה נגזרים נהלים, אך נוסח חדש לנהלים טרם הותר לעיון הציבור בעת כתיבת מסמך זה (דוא"ל מלשכת השר לביטחון הפנים, 3 באפריל, 2022). כמו כן, במענה על פנייה אחרת של מרכז המחקר והמידע של הכנסת (בנושא מדיניות הטיפול בתיקי עבירות מין שנעשו על ידי קטינים) נמסר כי באופן כללי ללא תלות בטיב העבירה: א. עבודת המשטרה עם קטינים החשודים בביצוע עבירות פליליות משלבת בין מניעה לאכיפה, תוך העדפת הליכי מניעה ושיקום, ללא הותרת רישום פלילי, ככל שהקטין ונסיבות העבירה מתאימים לכך. מדיניות זו מסתמכת על חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 ופקודת המטה הארצי 14 בינואר 2005 "חקירת קטין".

ב. מעבר לכך יש גם נהלים המסדירים הליכים ייחודיים באשר לטיפול בקטינים חשודים (למשל: טיפול מותנה – ט"מ, קבוצות דיון משפחתיות – קד"מ). במסגרת הליכים אלה, בהתקיים קריטריונים מסוימים הכוללים גם התייחסות לחומרת העבירה, הקטין מופנה להליך טיפולי חלופי. בהתאם לנטילת האחריות על מעשיו ולמידת שיתוף הפעולה שלו, אפשר לגנוז את התיק שנפתח נגדו מבלי שיוותר לו רישום במרשם הפלילי או במרשם המשטרה של התיקים הסגורים. ככלל, קטינים חשודים בעבירות מין אינם מופנים להליכים חלופיים אלו, אלא בנסיבות מיוחדות, המתייחסות, בין היתר, לחומרת העבירה ולנסיבות ביצועה. עו"ד רפ"ק רחל גרייבין, קצינת יעוץ וחקיקה, מדור נוער, 6 בדצמבר 2021.

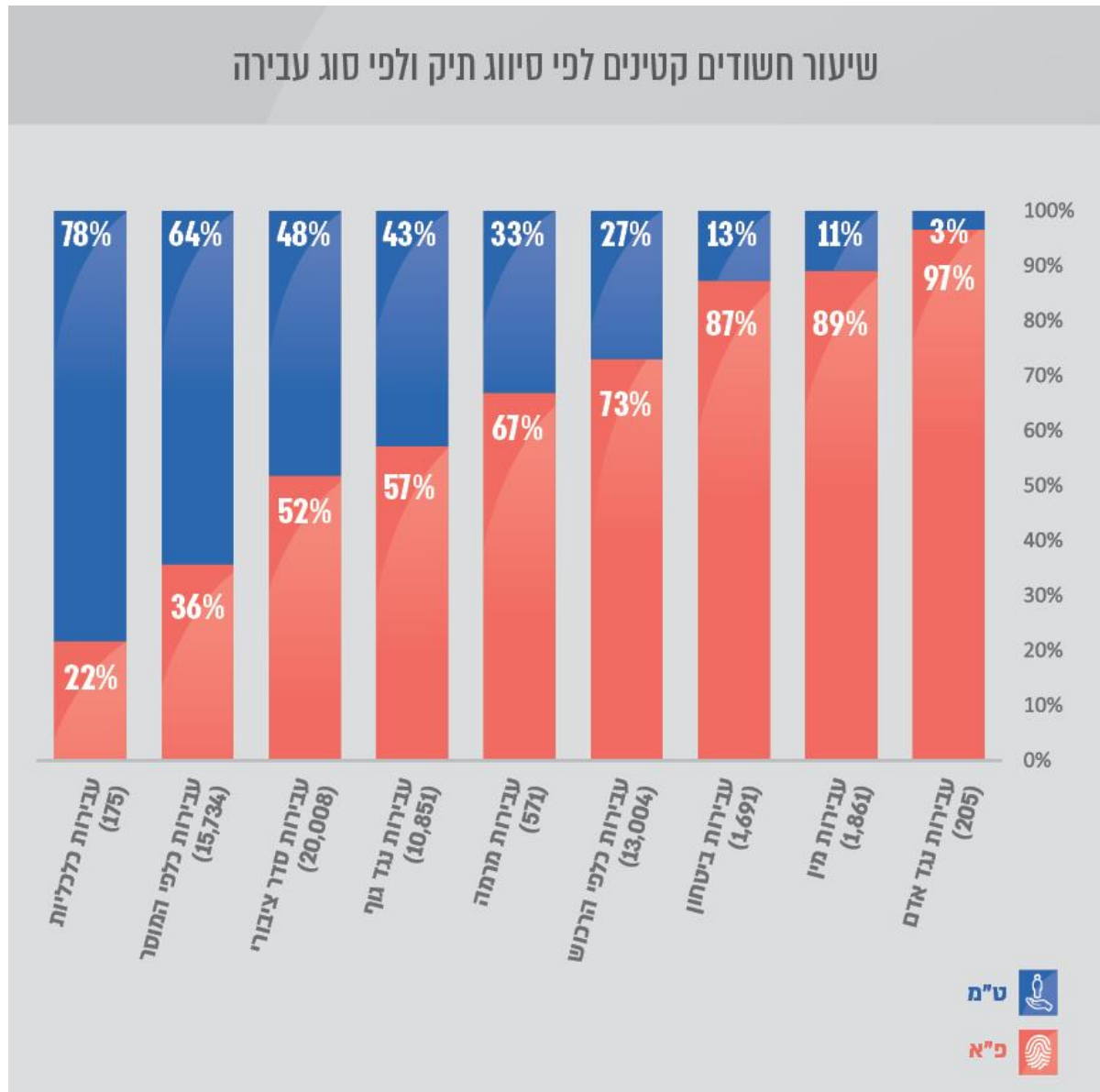
הפניית התיקים לכל אחד מהסיווגים, כגון סוגי העבירות באותם תיקים וקריטריונים נוספים

שנקבעו בפקודת המשטרה שנזכרה לעיל בדבר "הטיפול בתלונה ובתיק חקירה."

אחד המשתנים המשפיעים על ההחלטה לאיזה מסלול יופנה התיק (פ"א או ט"מ) הוא סוג העבירה. בתרשימים 9 ו-10 ובטבלה 5 להלן מוצגים נתונים מצטברים על שלוש השנים 2019–2021 המאפשרים להבין את הסיווג לט"מ או לפ"א, תוך הבאה בחשבון של סוג העבירה החמורה בתיק; נוסף על כך, הם מאפשרים לבחון סיווג זה בהשוואה בין שתי קבוצות האוכלוסייה. נציין כי הנתונים בתרשימים 9 ו-10 ובטבלה 5 מראים את מספר הקטינים אשר יש להם תיק, ואם קטין חזר על אותה עבירה בתיק אחר הוא ייספר שוב.

תרשים 9 להלן מאפשר לראות מה שיעור הקטינים אשר התיק שלהם סיווג כפ"א לפי סוגי עבירה. בתרשים מוצגים סוגי העבירות בסדר יורד מימין לשמאל: מהעבירה עם השיעור הגבוה ביותר של קטינים שתיקם סווג כפ"א, ועד לעבירה עם השיעור הנמוך ביותר של קטינים שתיקם סווג כפ"א. סוגי עבירות שבהן המספר המוחלט של הקטינים היה נמוך מאוד לא נכללו בניתוח (לדוגמא עבירות רישוי).

תרשים 9 שיעור חשודים קטינים לפי סיווג תיק ולפי סוג עבירה (2019-2021)

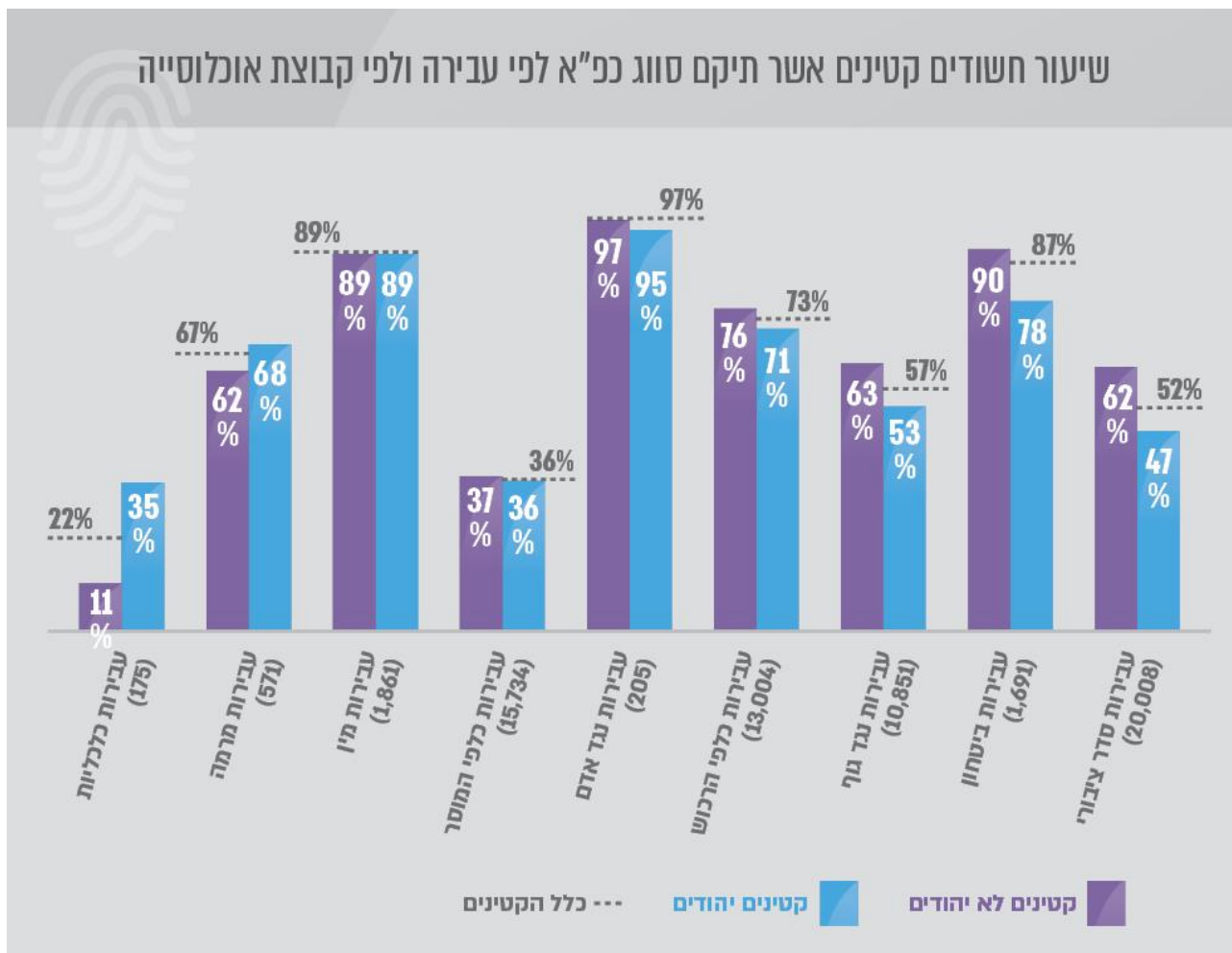

הנתונים בתרשים 9 לעיל מראים כי ארבע העבירות (החמורות בתיק) שבהן השיעור הגבוה ביותר של קטינים מקבל סיווג פ"א הן: עבירות נגד אדם, עבירות מין, עבירות ביטחון ועבירות כלפי רכוש.

הנתונים בתרשים 9 מציגים תמונה של האוכלוסייה הכללית של החשודים הקטינים, ללא פילוח לפי קבוצת אוכלוסייה. בתרשים 10 להלן מוצג שיעור החשודים הקטינים שתיקם סווג כפ"א, לפי קבוצת האוכלוסייה בכל אחד מסוגי העבירות וכך אפשר להשוות את שיעור הקטינים היהודים והלא-יהודים אשר תיקם סווג כפ"א באותו סוג עבירה. נוסף על כך התרשים מאפשר להשוות בין שיעור הקטינים מכל אחת מקבוצות האוכלוסייה שתיקם סווג כפ"א לבין אוכלוסייה הכללית של הקטינים החשודים, ביחס לכל עבירה. בשונה מתרשים 9, בתרשים 10 להלן סוגי העבירות הן בסדר יורד על פי הגיון מנחה אחר: הפער בין לא-יהודים ליהודים בשיעור סיווג התיק שלהם כפ"א

באותו סוג עבירה, בסדר יורד מימין לשמאל: העמודות הימניות ביותר מראות את העבירות שבהן הפער בין לא-יהודים ליהודים הוא הגדול ביותר; האמצעיות מראות את העבירות שבהן כמעט אין פער בין הקבוצות; העמודות השמאליות ביותר מראות עבירות שבהן הפער הוא שלילי (קרי, סיווג התיק של קטינים יהודים כפ"א גבוה יותר מזה של הקטינים הלא-יהודים, בגין אותה עבירה).

תרשים 10: שיעור חשודים קטינים אשר תיקם סווג כפ"א לפי עבירה ולפי קבוצת אוכלוסייה (2019–2021)

שיעור המקבלים סיווג פ"א גבוה יותר אצל תיקי קטינים לא-יהודים בהשוואה לקטינים יהודים, בגין אותו סוג של עבירה. הפער הבולט ביותר בין הקבוצות הוא בעבירות נגד הסדר הציבורי, בעבירות ביטחון ובעבירות נגד גוף

הנתונים בתרשים 10 מראים כי במרבית סוגי העבירות שיעור החשודים (באותו סוג של עבירה חמורה) המקבלים סיווג פ"א לתיק גבוה יותר אצל קטינים לא-יהודים. הפער הבולט ביותר הוא של 15 נקודות האחוז בעבירות נגד הסדר הציבורי, שבהן התיק של 62% מכלל הקטינים הלא-יהודים החשודים בעבירה זו סווג כפ"א, לעומת 47% מכלל הקטינים היהודים החשודים בעבירה זו. **פערים בולטים נוספים הם בעבירות ביטחון** (פער של 12 נקודות האחוז, עבירה שבה שיעור גבוה מאוד של קטינים מקבל סיווג תיק כפ"א) **ובעבירות נגד גוף** (פער של 10 נקודות האחוז). ביתר העבירות, כמו למשל עבירות רכוש, עבירות נגד אדם, עבירות כלפי מוסר ועבירות מין אין פער משמעותי (בנקודות האחוז) בין יהודים לערבים בסיווג התיק לפ"א (יש לציין כי למעט עבירות כלפי מוסר, העבירות מסווגות בשיעור גבוה מאוד כתיק פ"א בקרב

קטינים). **רק בעבירות מרמה ועבירות כלכליות** (אשר מספרית הן בשכיחות נמוכה יותר) **שיעור היהודים** אשר תיקם סווג כפלילי **גבוה יותר משיעורם של הלא-יהודים**.

בטבלה 5 להלן מוצגים המספרים המוחלטים של הקטינים החשודים בכל סוג עבירה, בחלוקה לסיווג התיק ולקבוצת האוכלוסייה, בסדר יורד מהמספר הגבוה ביותר של כלל הקטינים החשודים בביצוע העבירה ועד למספר הנמוך ביותר. כך אפשר לבחון השוואתית לא רק את הפער בין הקבוצות בסיווג של אותה עבירה לתיק פ"א, אלא גם את שכיחות אותה העבירה בשתי קבוצות האוכלוסייה. כאמור, כאשר הערך של הפער הוא שלילי, שיעור תיקי פ"א בקרב היהודים גבוה יותר מאשר בקרב הלא-יהודים.

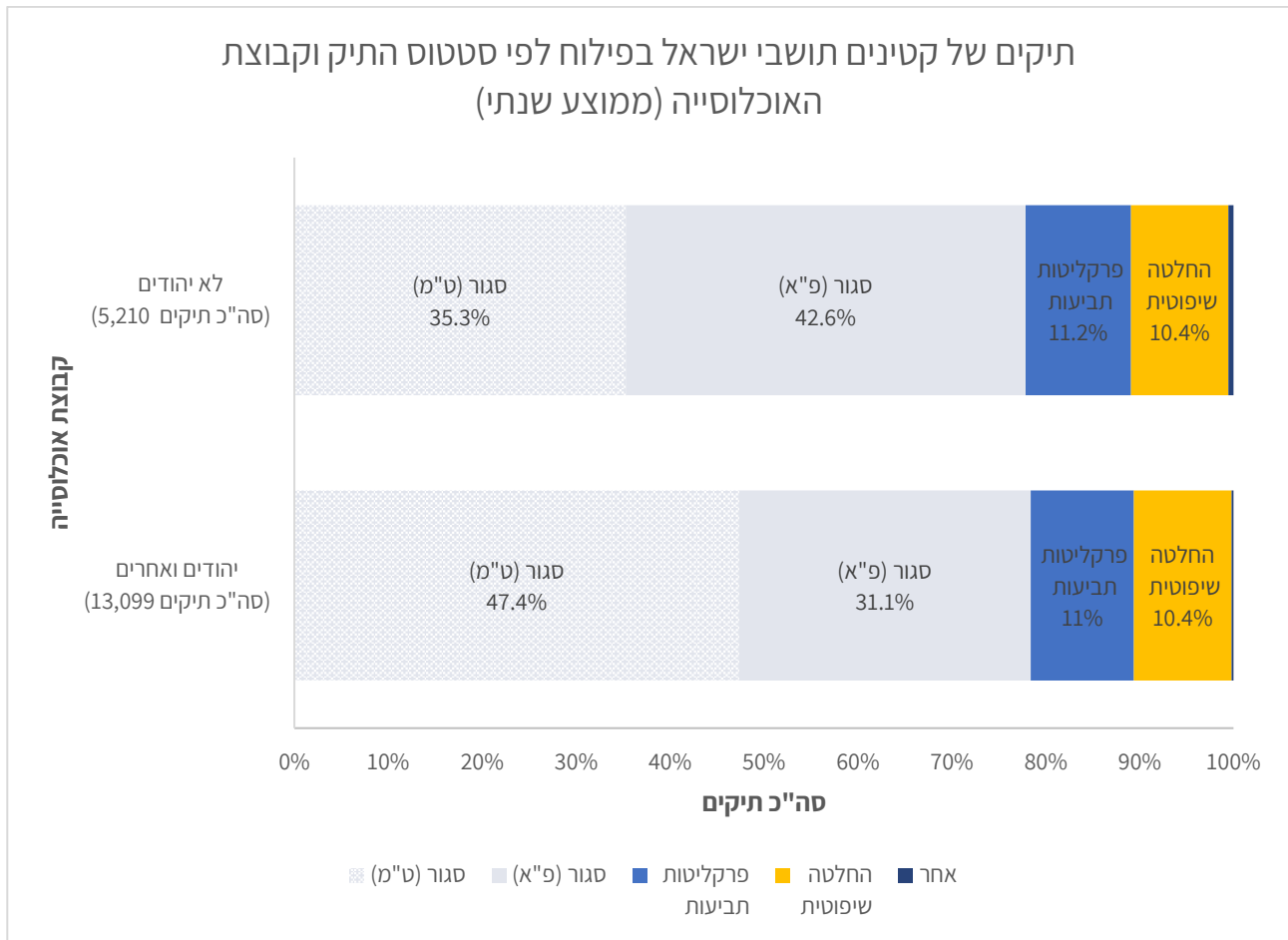
טבלה 5: מספר הקטינים החשודים לפי סוג העבירה, סיווג התיק וקבוצת אוכלוסייה

סוג עבירה (מספר מוחלט של קטינים חשודים)	יהודים		לא-יהודים		פער בין לא-יהודים ליהודים בסיווג פ"א של תיק החשוד, בנקודות האחוז
	ט"מ	פ"א	ט"מ	פ"א	
עבירות סדר ציבורי (20,008)	7,423	6,690	2,212	3,683	15
עבירות כלפי המוסר (15,734)	8,571	4,723	1,546	894	1
עבירות כלפי הרכוש (13,004)	2,503	6,266	1,006	3,229	5
עבירות נגד גוף (10,851)	3,075	3,491	1,572	2,713	10
עבירות מין (1,861)	174	1,407	30	250	0
עבירות ביטחון (1,691)	90	320	125	1,156	12
עבירות מרמה (571)	154	326	35	56	-6
עבירות נגד אדם (205)	3	56	4	142	2
עבירות כלכליות (175)	50	27	87	11	-24

בטבלה 5 אפשר לראות למשל כי לצד פער שלילי משמעותי של 24 נקודות האחוז בין קטינים לא-יהודים לקטינים יהודים בסיווג תיק כפ"א בעבירות כלכליות, השכיחות של העבירה הזו נמוכה מאוד. נוסף על כך, בטבלה אפשר לראות פער לא משמעותי של שתי נקודות האחוז בין קטינים לא-יהודים לקטינים יהודים בסיווג תיקם כפ"א בעבירות נגד אדם – עבירה ששכיחותה בקרב קטינים לא-יהודים גבוהה פי-2.4 לערך מזו שבקרב הקטינים היהודים.

תרשים 11 להלן עוסק בשלב מאוחר יותר של הטיפול בתיקים, ואפשר לראות את התפלגות סטטוס הטיפול בתיקי קטינים בתוך שתי קבוצות האוכלוסייה של הקטינים. התרשים כולל תיקי ט"מ אשר 99.9% מהם בסטטוס טיפול "סגור". התרשים אינו כולל את נתוני שנת 2021, משום שהחקירה והטיפול בתיקים אלה עדיין נמשכים, ולכן הסטטוס שלהם אינו סופי.

תרשים 11: התפלגות תיקי קטינים לפי סטטוס הטיפול בתיק ולפי קבוצת אוכלוסייה (2019–2020)

בתרשים 11 אפשר לראות כי 79% מתיקי הקטינים נסגרים (סגור כט"מ וסגור כפ"א). **שיעור התיקים הנסגרים זהה בשתי קבוצות האוכלוסייה** וכן שיעור המגיעים לשלב של העמדה לדין (בתרשים הדבר מיוצג תחת "פרקליטות תביעות") ולהכרעת דין (בתרשים הדבר מיוצג תחת "החלטה שיפוטית"). באופן עקיב עם הנתונים שהובאו בתרשים 8, בין קטינים יהודים וקטינים לא-יהודים יש פער בשיעור של 12 נקודות האחוז במספר התיקים הנסגרים כט"מ – כלומר כתיקי חקירה שאינם תיקים פליליים. **כלומר, מתוך התיקים שנסגרים יש שיעור גבוה יותר של תיקים של קטינים לא-יהודים, לעומת תיקי קטינים יהודים, הנסגרים כתיקי חקירה פליליים.**

3. נתונים על עומדים לדין ומורשעים

חלק זה עוסק בנתוני הלמ"ס על קטינים המועמדים לדין במשפט פלילי והכרעת הדין במשפטם. לפי [חוק הנוער \(שפיטה, ענישה ודרכי טיפול\), התשל"א-1971](#) כשבית המשפט דן בעניינו של קטין, ראשית הוא קובע בהכרעת הדין האם הקטין ביצע את העבירה. אם בית המשפט קבע שהקטין לא ביצע את העבירה, אז בהכרעת הדין הוא קובע זיכוי (להלן בטבלה 7 "זיכוי או זיכוי מחמת הספק"). אם בית המשפט קבע שהקטין ביצע את העבירה, הוא יכול להחליט על אחת משתי אפשרויות עיקריות: א. להרשיע את הקטין ולגזור את דינו (להלן: עומדים לדין שהורשעו) ב. לא להרשיע את הקטין, ולצוות על דרכי טיפול (להלן בטבלה 7: צו דרכי טיפול); או (במקרים

כ-79% מתיקי הקטינים נסגרים, ואין הבדל בשיעור הסגירה בין ערבים ליהודים. עם זאת, 35% מתיקי הקטינים הלא-יהודים נסגרים כט"מ, לעומת השיעור של תיקי הקטינים היהודים: 47%

מסוימים), על ריצוי עונש כלשהו ללא הרשעה; או לפטור את הקטין בלא שום צו (להלן בטבלה 7: ללא הרשעה). האפשרות של אי-הרשעה נועדה, בין השאר, למנוע תיוג ולקדם שיקום.²¹ נתוני למ"ס בחלק זה המתייחסים ל"עומדים לדין שלא הורשעו" כוללים הן עומדים לדין שזוכו והן כאלו שביצעו את העבירה אך לא הורשעו.

על פי נתוני הלמ"ס לשנת 2019, **שיעור המורשעים ל-1,000 נפש באוכלוסייה הרלוונטית בקרב קטינים ערבים הוא 1.1 – כמעט כפול מהשיעור בקרב קטינים יהודים, שהוא 0.6.**²²

בטבלה 6 להלן מוצגים הנתונים שמפרסמת הלמ"ס על שיעור המורשעים ושיעור הלא-מורשעים מקרב העומדים לדין בישראל, בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה:

טבלה 6: הרשעות של תושבי ישראל קטינים בני 12-18 שהועמדו לדין, לפי קבוצת אוכלוסייה (2019)

סך הכל (באחוזים)	קטינים ערבים (באחוזים)	קטינים יהודים ואחרים (באחוזים)	
794 (40%)	315 (53%)	479 (35%)	עומדים לדין שהורשעו ²³
1,148 (60%)	273 (47%)	875 (65%)	עומדים לדין שלא הורשעו ²⁴
1,942 (100%)	588 (100%)	1,354 (100%)	סך הכול

בשנת 2019 מכלל הקטינים שהועמדו לדין, בקרב יהודים ואחרים שיעור המורשעים היה 35% ובקרב ערבים – 53%

מהטבלה אפשר ללמוד כי כ-40% מכלל הקטינים שהועמדו לדין הורשעו. בקרב יהודים ואחרים שיעור המורשעים היה 35% ובקרב ערבים – 53%. כלומר, **אחוז המורשעים מכלל העומדים לדין בקרב הקטינים הערבים גבוה ממקביליהם היהודים ואחרים.**

נוכח הפערים בשיעור ההרשעות שתוארו בטבלה 6, ביקשנו לבחון את נתוני אי-ההרשעה בשתי קבוצות האוכלוסייה. לצורך כך ביצע הלמ"ס עיבוד מיוחד בעבור מרכז השל הכנסת. הנתונים שהתקבלו בעיבוד, על קטינים שעמדו לדין ולא הורשעו בפילוח לפי סיבות לאי-הרשעות מובאים להלן בטבלה 7. הנתונים מתייחסים לפסקי דין שניתנו בשנת 2018, ולכן שיעורי המורשעים המוצגים בטבלה שונים מאלה שהוצגו לעיל (והתייחסו לשנת 2019).

²¹ מדיניות מתן משקל להעדפת טיפול בקטין, שיקומו ושילובו בחברה משקפת את האמור במפורש בסעיף 1א.א (א) [לחוק הנוער \(שפיטה, ענישה ודרכי טיפול\), התשל"א-1971](#). מדיניות זו משתקפת גם בפסיקות שונות (לדוגמה, ע"פ 7113/08 פלוני נגד מדינת ישראל, 15 בדצמבר 2008).

²² הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. שנתון סטטיסטי לישראל 2021, 72 [לוח 8.13](#). באופן שמתאים להגדרות המשטרה כללנו תחת ההגדרה של יהודים את מי שמוגדרים בלמ"ס כ"יהודים ואחרים".

²³ שם.

²⁴ שם, [לוח 8.14](#). באופן שמתאים להגדרות המשטרה כללנו תחת ההגדרה של יהודים את מי שמוגדרים בלמ"ס כ"יהודים ואחרים".

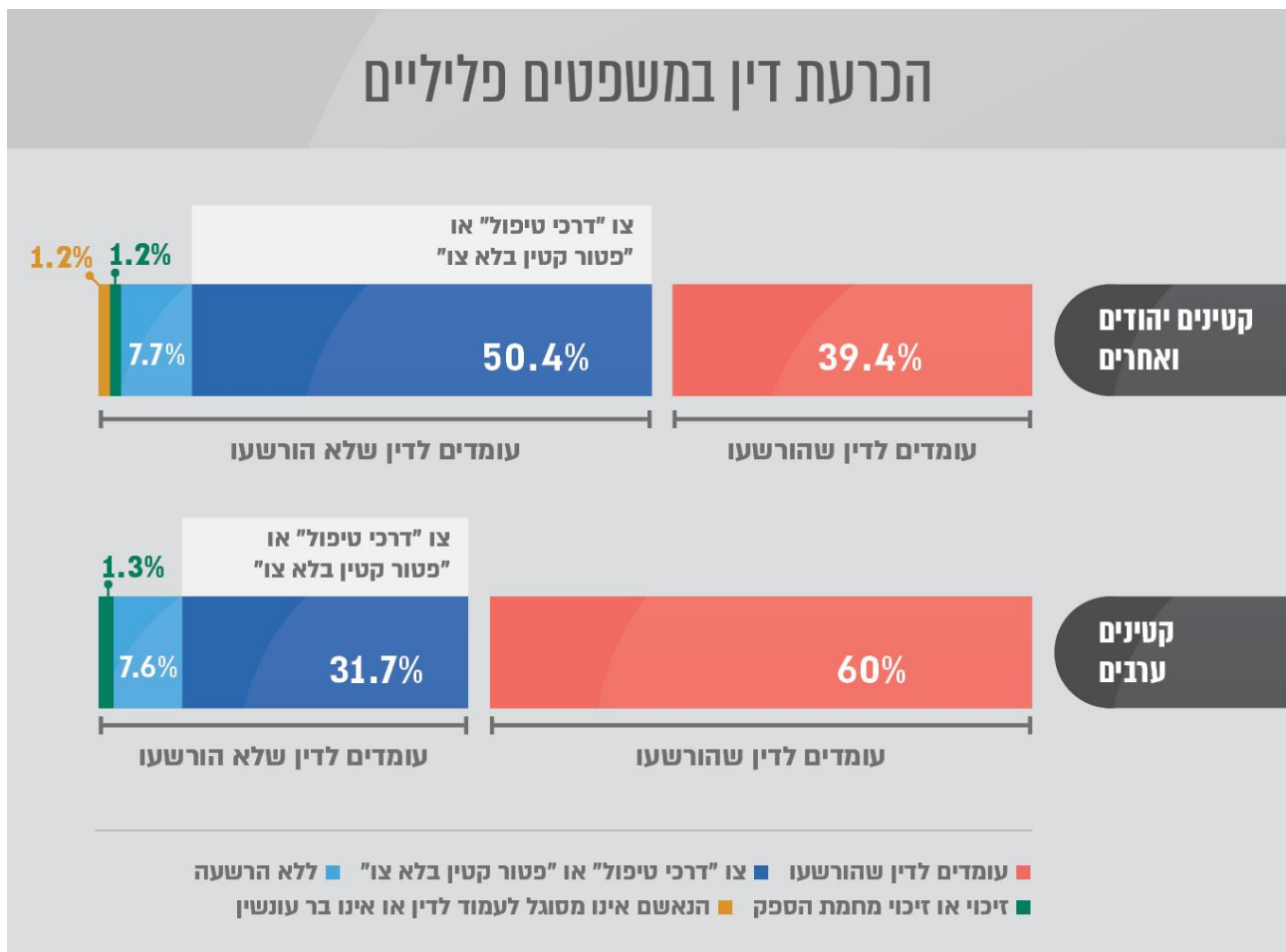
טבלה 7: קטינים תושבי ישראל העומדים לדין במשפטים פליליים, לפי הכרעת דין וקבוצת אוכלוסייה (שנת פסק דין 2018)

סך הכול	קטינים ערבים	קטינים יהודים ואחרים	
887 (46%)	373 (60%)	514 (39%)	כלל העומדים לדין שהורשעו
1,041 (54%)	249 (40%)	791 (61%)	כלל עומדים לדין שלא הורשעו, מסיבות אלו:
148	47	101	1. ללא הרשעה
855	197	658	2. צו דרכי טיפול או פטור קטין בלא צו
24	8	16	3. זיכוי או זיכוי מחמת הספק
14	0%	16	4. הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין או אינו בר-עונשין
1,928 (100%)	622 (100%)	1,305 (100%)	סך הכול עומדים לדין

בטבלה 7 אפשר לראות כי בדומה לנתוני 2019 שהובאו בטבלה 6 לעיל, בשנת 2018 46% מכלל הקטינים שהועמדו לדין הורשעו; שיעור המורשעים מכלל העומדים לדין בקרב הקטינים הערבים (60%) היה גבוה מהשיעור בקרב הקטינים היהודים ואחרים (39%).

בתרשים 12 להלן מוצג עיבוד נוסף של נתוני טבלה 7 באופן המאפשר לראות את התפלגות הסיבות לאי-הרשעה בקרב כל קבוצת אוכלוסייה של קטינים, ובכך תורם להבנת הפער בין הקבוצות באשר לשיעור ההרשעה.

תרשים 12: קטינים תושבי ישראל העומדים לדין, לפי סיבות לאי-הרשעה וקבוצת אוכלוסייה (2018)

לפי נתוני תרשים 12 לעיל אפשר לראות כי הפער בשיעורי ההרשעות אינו נובע משיעורי זיכוי גבוהים יותר בקרב היהודים או משיעורים שונים של "אי-הרשעה", שכן בשתי העילות הנתונים דומים בשתי קבוצות האוכלוסייה. **נראה, כי הפער המרכזי בין שתי קבוצות האוכלוסייה הוא בשיעור הקטינים המופנים ל"צו דרכי טיפול" או "פטור קטין בלא צו": 50% מכלל הקטינים היהודים שהועמדו לדין לעומת 32% מכלל הקטינים הערבים שהועמדו לדין.** נסייג, כי אין בידינו התפלגות זו בפילוח לפי סוג העבירה או לפי משתנים אחרים (כמו עבירות קודמות), ועל כן איננו יכולים לקבוע אם הפער נובע מסוג העבירה שנעברה, מהיסטוריית העבירות של הקטין או מסיבות אחרות – לרבות זמינות בחברה הערבית של אמצעים לדרכי טיפול שיחליפו הרשעה, למשל מחסור באנשי מקצוע דוברי ערבית.²⁵

נראה כי אפשר להסביר את שיעור הרשעה הגבוה יותר בקרב קטינים ערבים על ידי שיעור נמוך יותר מהם המופנים לערוץ טיפולי. אחת הסיבות לכך היא מחסור באנשי מקצוע דוברי ערבית

²⁵ על פי תשובת משרד הרווחה למרכז המחקר והמידע של הכנסת על בקשה אחרת בקשר לבני נוער עוברי חוק, יש קושי רב בגיוס קציני מבחן לבני נוער דוברי ערבית. הבעיה ניכרת בעיקר במזרח ירושלים ובדרום. כדי שלא להשאיר תקנים פנויים, התקנים מאוישים בעובדים שאינם דוברי ערבית. כדי לטפל בנערים דוברי ערבית בלבד משרד הרווחה נעזר במתורגמנים ובעובדים דוברי ערבית ממחוזות אחרים, המקיימים קשר מקוון עם הנערים (בטי חנן, קצינת מבחן ראשית לנוער ומנהלת שירות המבחן לנוער, משרד הרווחה, דוא"ל 14 ביוני 2021).

4. פשיעה ואלימות בסביבה הפדגוגית

4.1 סקר אקלים וסביבה פדגוגית

הרשות הארצית למדידה והערכה במשרד החינוך (להלן: ראמ"ה) עורכת סקרי אקלים וסביבה פדגוגית שנועדו לתת תמונה שנתית מפורטת על מצבם של התלמידים במערכת החינוך. הדוח שמפרסמת ראמ"ה כולל נתונים כלל-ארציים על אירועי אלימות מסוגים שונים, וכן נתונים על תחושת המוגנות של התלמידים.

נתוני הדוח השנתי לשנת הלימודים תש"ף התבססו על שאלונים שהועברו במהלך החודשים ינואר-מרץ 2020, ולכן משקפים את תמונת המצב בבתי הספר לפני פרוץ מגפת הקורונה.²⁶ הנתונים בדוח לשנת תש"ף הם בחלוקה לפי מגזר שפה (בתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית), ונתוני התלמידים מוצגים בחלוקה לפי שכבת גיל. שכבות הגיל שאליהן מתייחסים הנתונים המוצגים כאן הן כיתות ז'-ט' (חטיבות הביניים) וכיתות י'-יא' (החטיבות העליונות). על פי הדוח לשנת תש"ף, **למעט גניבות ונדלזים, שיעור התלמידים בחינוך הערבי אשר דיווחו בכל מדדי הסקר דיווחים המלמדים על היחשפות לאלימות היה גבוה משיעור התלמידים בחינוך העברי:**

א. היעדר תחושת מוגנות של התלמידים: בשתי שכבות הגיל השיעור של התלמידים בחינוך הערבי אשר דיווחו על תחושת חוסר מוגנות (8% בחטיבות העליונות ו-6% בחטיבות הביניים) היה גבוה יותר משיעור התלמידים בחינוך העברי (3% בחטיבות העליונות ו-4% בחטיבות הביניים).

ב. מעורבות באירועי אלימות: 8% מתלמידי החינוך הערבי בחטיבות העליונות דיווחו על היחשפות לאלימות, לעומת 5% מתלמידי החינוך העברי. בחטיבות הביניים שיעור המדווחים היהודים והערבים זהה (בשני המקרים 8%).

ג. אלימות מילולית: 13% מתלמידי חטיבות הביניים בחינוך הערבי דיווחו על אלימות מילולית בהשוואה ל-23% בחינוך העברי. בחטיבות הביניים שיעור תלמידים שדיווחו על אלימות מילולית דומים בשני המגזרים.

ד. אלימות דיגיטלית (הפצת תמונות, פרסום קללות או חרמות ברשתות חברתיות): הפער המשמעותי בדיווח על אלימות דיגיטלית בין המגזרים הוא בקרב תלמידי החטיבה העליונה (3% מהתלמידים בחינוך העברי דיווחו על כך לעומת 7% בחינוך הערבי).

ה. היחשפות לבריונות: בדומה לשנים קודמות, בשתי קבוצות הגיל השיעור התלמידים בחינוך הערבי אשר דיווחו על בריונות (29% בחטיבות העליונות ו-32% בחטיבות

²⁶ הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, [מיצ"ב תש"ף מדדי יעילות וצמיחה בית ספרים: נתוני אקלים וסביבה פדגוגית](#), ספטמבר 2020.

הביניים) היה גבוה משמעותית משיעור התלמידים שדיווחו על בריונות בחינוך העברי (15% בחטיבות העליונות ו-21% בחטיבות הביניים).

1. **גניבות, ונדליזם:** בשונה ממרבית המדדים האחרים, המספרים המדווחים בחינוך הערבי במדד זה (24% דיווחו על כך בחטיבות העליונות ו-29% בחטיבות הביניים) נמוכים משמעותית ממספרם בחינוך העברי (38% דיווחו על כך בחטיבות העליונות ו-42% דיווחו על כך בחטיבות הביניים).

4.2 סקר ניטור אלימות בבתי הספר

דוח נוסף שפורסם על ידי ראמ"ה בתשע"ט מביא נתוני סקר הנערך אחת לשנתיים, ומתמקד בניטור גילויי אלימות בבתי הספר במגזרים השונים.²⁷ אוכלוסיית הסקר לשנת תשע"ט הייתה כ-20,800 תלמידים, שנדגמו באופן מייצג בכיתות ד'–י"א וענו על שאלות בדבר שורה של התנהגויות אלימות בבית הספר והתנהגויות בסיכון (בחלוקת גילים ומגזרים דומה לחלוקה בנתוני סקר האקלים והסביבה הפדגוגית תש"ף שלעיל, עם תוספת של כיתות ו' כקבוצה נפרדת). גם סקר זה נערך בשנת 2019, טרם תקופת הקורונה. כאן יובאו בתמצית מדדים נוספים למדדי סקר האקלים משנת תש"ף, שהובא לעיל, שרובם מראים תמונה דומה ולפיה יש שיעורים גבוהים יותר של אלימות בבתי הספר דוברי הערבית:

- **אלימות קשה:** תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית מדווחים בשיעור גבוה יותר על אלימות קשה (9% בחטיבות העליונות ו-8% בחטיבות הביניים) מאשר תלמידים בבתי הספר דוברי עברית (4% בחטיבות העליונות ו-6% בחטיבות הביניים).
- **הבאת נשק לבית הספר:** בחטיבות העליונות שיעור המדווחים על הבאת נשק לבית הספר דוברי ערבית (בבתי הספר דוברי הערבית) (בבתי הספר דוברי העליונות 6% ובבתי הספר דוברי הביניים 3%) גבוה משיעור המדווחים על כך בבתי הספר דוברי העברית (בבתי הספר דוברי העליונות 2% ובבתי הספר דוברי הביניים 1% אשר דיווחו על כך).
- **אלימות כלפי הצוות החינוכי:** שיעור גבוה יותר של תלמידי בתי הספר דוברי הערבית מדווח על אלימות כלפי הצוות החינוכי (13% בחטיבות העליונות ו-11% בחטיבות הביניים) מאשר בבתי הספר דוברי העברית (9% בחטיבות העליונות ו-8% בחטיבות הביניים).
- **הימנעות מהגעה לבית הספר מחשש לפגיעה:** בקרב תלמידי החטיבות העליונות, שיעור המדווחים כי הם נמנעים מהגעה לבית הספר מחשש לפגיעה גבוה בבתי הספר דוברי הערבית (4%) לעומת בתי הספר דוברי העברית (2%). בשאר שכבות הגיל שיעור דומה בשני המגזרים.

²⁷ ראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, [ניטור רמת האלימות בבתי הספר: סקר רמת אלימות](#) לפי דיווחי תלמידים בשנת הלימודים תשע"ט–2019.

בסקר ניטור אלימות של משרד החינוך לשנת תשע"ט ההמצאים דומים: שכיחות גבוהה יותר של תופעות אלימות בבתי הספר דוברי הערבית לרבות אלימות קשה, הבאת נשק לבית הספר והימנעות מהגעה לבית הספר מחשש לפגיעה

במדדי שימוש באלכוהול ואלימות מינית שיעורי המדווחים בבתי הספר דוברי העברית הם גבוהים יותר

בכמה נושאים שיעורי המדווחים על מדדים של היחשפות לאלימות בקרב תלמידים בבתי הספר דוברי העברית גבוהים יותר, או לפחות מעידים על פחות ניסיונות של המוסד החינוכי למנוע אלימות:

- **שימוש בסמים ושימוש באלכוהול:** בקרב תלמידי החטיבות העליונות, שיעור המדווחים על שימוש במשקאות אלכוהול בבתי הספר דוברי העברית (49% שתו משקאות חריפים ו-58% שתו משקאות אחרים (כמו בירה) לפחות פעם אחת בחייהם) גבוה מהמדווחים על כך בבתי הספר דוברי הערבית (9%).²⁸
- **אלימות מינית:** בחטיבות הביניים, שיעור המדווחים על אלימות מינית גבוה יותר בבתי ספר דוברי עברית (15%) מאשר בבתי הספר דוברי הערבית (11%); בשכבות הגיל האחרות השיעור דומה בין שני המגזרים.
- **מאמצי בית הספר למניעת אלימות:** שיעור המדווחים על מאמץ של המוסד החינוכי למנוע אלימות בבתי הספר דוברי ערבית (72% בחטיבות העליונות ו-79% בחטיבות הביניים) גבוה יותר מבתי הספר דוברי העברית (64% בחטיבות העליונות ו-60% בחטיבות הביניים).

לבסוף, על פי הסקר לניטור אלימות, עד לשנת תשע"ט ניכר כי **לאורך השנים הפערים בין מגזרי השפה נמצאים במגמת צמצום**. על פי ממצאי הסקר, שיעורי הדיווח על אלימות בבתי ספר דוברי ערבית, הולכים ונעשים נמוכים יותר עם השנים. מגמה זו מתרחשת בכל שלבי הגיל, אך בולטת במיוחד בחטיבות הביניים.

²⁸ ייתכן שנתון זה על בני הנוער בבתי הספר דוברי הערבית נעוץ, בין השאר, באיסור שבדת המוסלמית על שתיית אלכוהול, או בחשש לדווח על שתיית אלכוהול בשל האיסור הדתי.